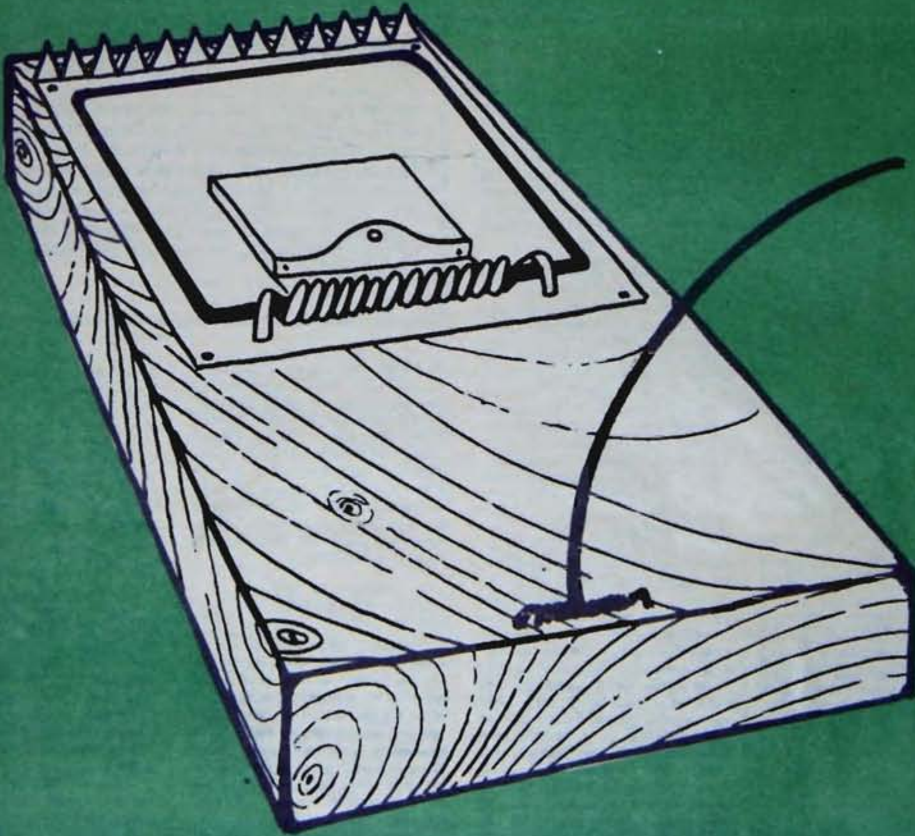
BAĞIMSIZLIK
DEMOKRASİ
SOSYALİZM
İÇİN

YÜRÜYÜŞ

HAFTALIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ SAYI: 172-25 TEMMUZ 1978 FIYATI 5 TL

TİP: DOĞU'DA DEMOKRASİYE PUSU KURULUYOR

TİP: DOĞU'DA DEMOKRASİYE PUSU KURULUYOR

"DOĞU'DA VEYA BATI'DA YAŞAYAN, ANA DİLİ KÜRTÇE VEYA TÜRKÇE OLAN TÜM SOSYALİSTLER, İLERİCİLER, DEMOKRATLAR, YURTSEVERLER DE HALK KİTLELERİNİ SARAN DEMOKRATİKLEŞME MÜCADELESİNİ YÜZGERİ ETMEYE YÖNELİK OLARAK BAŞLARI ÜZERİNDE DÖNDÜRÜLMEK İSTENEN OYUNLARI, TEZGAHLARI BİLEREK DAVRANMAK, KARANLIK EMELLERİ GÜN IŞIĞINA ÇIKARMAK, OYUN VE TEZGAHLARI TERSİNE ÇEVİRMEK DURUMUNDADIRLAR."

Kısa bir süre önce Hakkari ilimizde cereyan eden olaylar, kamuoyunun dikkatlerini bu ilimize ve Kürt sorunu"na çekmişti. Burjuvazinin boyalı basını da bir 'sorun' yaratmanın, bunu gerici ve karanlık oyunlar için kullanmanın sarhoşluğu içinde, konunun üzerine 'balıklama' atlamış, olayları zaman zaman tahrif ederek aktarmıştı.

Türkiye İşçi Partisi merkez yönetim kurulu toplantısında gelişmelerin yerinde ve gerçekçi biçimde saptanıp kamuoyuna duyurulması kararı alınmış, alınan bu karar uyarınca genel sekreter Nihat Sargın, Merkez Disiplin Kurulu üyesi Tarık Ziya Ekinci ve Siverek İlçe Başkanı Necati Siyahkan'dan kurulu bir parti heyeti söz konusu bölgeyi kapsayan incelemelerde bulunmuştu.

Geçtiğimiz hafta içinde incelemelerini tamamlayan TİP heyeti Parti Başkanlık Kurulu'na bir rapor sunmuş, Başkanlık Kurulu da bu raporun ışığında bir açıklama yapmıştır. Bu açıklamayı, okurlarımıza aynen sunuyoruz:

PUSUYA İCAZET

"Bir süre önce Hakkari dolaylarında binlerce kişinin fiilen katıldığı ve çok daha fazlasını ilgilendirdiği açık olan, gazetelere de kısmen yansıyan çatışmalar olmuştur. Bu çatışmalar arasında yüzlerce ölü ve yaralı verilmiş, ayrıca kazanan taraf esirler almıştır.

Edinilen bilgilere göre olayın başlangıcında Kuzey Irak'ta biri Şemdinli, diğeri Çukurca ilçelerinin hemen karşısında, Türkiye sınırının çok yakınında üslenmiş bulunan Kürt demokrat hareketinin "geçici Komite' ve 'Birleşik Ulusal Cephe'' adlarındaki iki kolundan ikincisine bağlı ve değişik söylentilere göre 1000 ile 1800 kişi arasındaki bir grup, hangi kaynaklardan ve ne yolla aldığı açıklanmayan, fakat kolayca tahmin edilebilecek 'güvenceler' altında Kuzeybatı Irak bölgesine geçmek üzere bir yay çizecek biçimde Türkiye - Irak - İran arasındaki köşeden sınırı geçerek Şemdinli Yüksekova üzerinden Hakkari'nin kuzeyine doğru harekete koyulmuş, bazı çatışmalardan sonra diğer tarafça Hakkari kentinin 15 km. kadar civarında kesin olarak pusuyu düşürülmüştür. Böylece ölü, yaralı ve aralarında önde gelen kişilerin de bulunduğu esirleriyle, hareketin daha soldaki ilerici kanadı önemli bir darbe yemiştir.'

SEYİRCİ KALANLAR

'İl merkezinin hemen yanıbaşında cereyan eden bu çatışmalar arasında resmi kolluk kuvvetleri, helikopterle izlemenin ve çatışmalardan sonra ölü ve yaralıları toplamanın dışında ortada görünmemiştir. Çatışmaların aralıklı olarak sürdürüldüğü ve gazetelere yansıdığı sırada Genel Kurmay Başkanı, İçişleri Bakanı ve nihayet Başbakan Ecevit ve beraberindekiler olmak üzere devlet ve hükümetin en üst kademelerinde yer alanlar başka gerekçelerle olay yöresine gelmişler, incelemelerde bulunmuşlardır; fakat hem belirtilen "resmen seyirci kalmak" durumu sürdürülmüş, hem de Türkiye içinde ve sınırdan bu kadar kilometre içerde meydana gelen böylesine ciddi ve önemli olayla ilgili olarak, gazetelerdeki yetersiz ve bazan da çarpıtılmış bilgilerin dışında resmi bir açıklama yapma gereği duyulmamıştır.

'Durumun şimdilik yatışmış görünmesi olayın ciddiyet ve ağırlığını azaltmamaktadır.

'Önce, olayın insani bir boyutu vardır. Gerek yasalarımız, gerekse Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Bildirisi'nden son Helsinki Nihai Senedi'ne kadar uzanan onayladığımız bir dizi uluslararası anlaşma uyarınca, hangi uyruktan olursa olsun ve hangi kimliği taşırsa taşısın, 'Türkiye sınırları içinde bulunan her insanın herşeyden önce "yaşamı" yasalarımız ve buna bağlı olarak devletçe güvence altında bulunmak durumundadır. Oysa belirtilen olayda bu güvence yok sayılmıştır."

KARANLIK PLANLARIN GEREKÇESİ

"Ayrıca, olayın adli bir boyutu olmak gerekir. Türkiye içinde bazı kimselerin diğerlerini yaralamaları, öldürmeleri hatta esir almaları ve daha da vahim olarak önceden resmi veya gayrı resmi ''güvenceler'' ve sonra en azından tuzağa düşürülmeye seyirci kalmak ve böylece iç ve dış hukukun ve yasaların açıkça çiğnenmesi söz konusu iken bunlara ilişkin olarak resmi bir adli kovuşturmanın yapılmış ve yapılmakta olduğuna dair hiç bir belirti yoktur.

'Nihayet olayın politik boyutu vardır. Şimdiye kadar Türkiye sınırları dışında oluşmakta olan olaylar Türkiye içine taşırılmış ve son olayın geçtiği yörelerde ikamet etmekte bulunan vatandaşlar ve bağlı oldukları aşiretleri ister istemez olayda taraf durumuna itilmiştir. Son olayın birdenbire ve tesadüfen ortaya çıkmayacağı, olayların bugünkü boyuta erişmesinde Irak'taki geniş çaplı hareketin sona ermiş göründüğü üç yıldan beri MC Hükümetleri döneminde bir takım resmi güçlerin, hesaplı çalışmalarının yattığı muhakkak olup bu, doğrulayan bilgiler ve söylentiler biryana en basit mantık gereğidir. Yurdun her yöresinde faşizmin tırmandırılışını planlayan ve yöneten resmi ve gayrı resmi karanlık güçlerin bu oluşumdaki etkileri, bölücülük ve ayrılıkçılık sözde iddialarına hak kazandırabilmek, böylece ülkeyi sonu belirsiz karanlık bir ortama sürükleyebilmek, tam olarak faşizmin ve gericiliğin sultasına düşürebilmek için gerekçe olarak kullanabilmek üzere Doğu illerimizde ve sınır boylarında yaşayanların taraflar haline getirilerek birbirine düşürülme, karışıklığa yol açma, hatta resmi kolluk kuvvetlerine karşı yönelmiş görünümlü hareketlere olanak yaratma konusundaki gayretleri de söz götürmez. Aynı şekilde, hem dünyadaki önemli bir petrol bölgesi olarak hem de Avrupa, Asya ve Afrika'nın buluştuğu stratejik durumundan dolayı Ortadoğu'nun sınır dış ülkelerindeki anti-emperyalist ve ilerici gelişmeleri durdurmak ve zayıflatmak, diğer yandan da aynı bölgedeki ilerici demokrat halk hareketini birbirine düşürüp parçalamak veya tam kontrolu altında tutabilmek konusunda başını ABD'nin çektiği emperyalizm ve uluslararası gericiliğin söz konusu ülkelerdeki faşist ve gericilerle ve onların nüfuzundaki resmi ve gayrı resmi örgütlerin, olayların bu mecraya dökülmesindeki rolleri de muhakkaktır.'

TEZGAHLAR TERSİNE ÇEVRİLECEK

'Hükümet, sayılan ve birbirinden önemli boyutları olan olaylar karşısında şimdiye kadarki suskunluğunu bırakarak resmi bir açıklama yapma durumundadır. Bugüne kadar emperyalizm ve onun yerli uzantılarınca sürdürülen karanlık emelleri ve oynanan rolleri açığa çıkarıcı ve bundan sonra da sürdürülmesini önleyici önlemleri almak ve bu konuda, kısa sürede kamuoyuna bilgi verip aydınlatmak durumundadır.

'Doğuda veya batıda yaşayan, ana dili Kürtçe veya Türkçe olan tüm sosyalistler, ilericiler, demokratlar, yurtseverler de halk kitlelerini saran demokratikleşme mücadelesini yüzgeri etmeye yönelik olarak başları üzerinde döndürülmek istenen oyunları, tezgahları bilerek davranmak, karanlık emelleri gün ışığına çıkarmak, oyun ve tezgahları tersine çevirmek durumundadırlar.

"Görünen, işçi sınıfının önderliğinde yürütülen; bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm mücadelesinin ülke çapında bütünlüğünün, bilimin ve dünya devrimci pratiğinin öğretisinin olduğu kadar içinde yaşadığımız olayları ve arkasındaki oyunları, ağırlıkları ölçüsünde ciddiyet ve dikkatle değerlendirerek de varılan bu sonucun, giderek daha geniş kitlelerce kavranılıp uygulamaya geçirilmekte olduğudur. Her türlü resmi açıklamanın, önlemlerin, verilebilecek resmi güvencelerin ötesinde, bu oyunları ve tezgahları boşa çıkaracak asıl güvence de halk kitlelerindeki bu uyanış ve bilinçlenmedir.

"Parti heyetinin gezisi sırasında Türkiye İşçi Partisi Van İl Örgütünün kurulmuş olması ve yakın yörelerde kurulma hazırlıklarının sürdürülmesi bu bakımdan anlamlı bir işaret olmaktadır."

YÜRÜYÜŞ

Sahibi: Yürüyüş Yayıncılık Ltd. Şti. adına Nihat SARGIN ● Genel Yayın Yönetmeni: Zeki KILIÇ ● Yazı İşleri Müdürü Metin CULHAOĞLU ● Teknik Sekreter Bülent ARTAMLI ● Yönetim: Konur Sok. 15/8 Kızılay - ANKARA Tel 17 45 81 ● İstanbul Bürosu: Piyerloti Cad. 21/1, Çemberlitaş - İSTANBUL. Tel. 26 35 67 ● Abone Koşulları: Yıllık 200, 6 aylık 100, TL. Avrupa, 6 Aylık 250 TL., Yıllık 500 TL., Amerika: 6 Aylık 325 TL., Yıllık: 650 TL., Avustralya - Japonya 6 Aylık 400 TL., Yıllık 800 TL ● Posta Çeki. YÜRÜYÜŞ Dergisi 100234 ● İlan Koşulları: Arka Kapak (Renkli) 15.000. TL., Arka Kapak (Siyah beyaz) 12.000 TL., İç sayfalarda sütun santimi 40. TL., Yayın İlanları % 50 indirimlidir. ● Baskı Daily News Web-Ofset tesisleri ● Kapak: Uğur OKMAN

BUGÜNÜN TOHUMU, YARININ BAŞAĞI

METİN ÇULHAOĞLU

Klasik müziğe meraklı olanlar bilirler. Yapıtların kimilerinde bir ana tema vardır. Bu temaya, yapıt içinde bir süreçle ulaşılır. Başlarda, sondaki ana temanın tohumlarını taşıyan, ana tema hakkında ipuçları veren çeşitlemeler çıkar karşımıza. Bunlar giderek belirginleşirler ve ana temanın kendisi olurlar. Sonunda, ana tema tüm açıklığı ve netliği ile ortaya çıkar. Ama müzikte ilginç olan bir nokta daha var: Yapıtı ilk kez dinlediğimizde, ilk ipuçlarından hareketle ana temayı çıkarsayabilirsiniz kesinlikle mümkün değildir. Ancak belirgin ana temayı dinledikten sonra önceki ipuçlarını kulak olarak kavrayabilir, onlara bir "anlam" verebilirsiniz.

Politik gelişmelerde ise, hem benzer, hem de farklı bir durum söz konusu. Benzerlik şurada: Kimi politik gelişmeler, kimi göstergeler yakın ya da uzak gelecekteki ana oyunun, temel planın güncel ipuçlarını oluşturuyor. Gün geçtikçe, ana tema, ipuçlarının birikimi ile daha da belirginleşiyor.

Ancak politik gelişmelerdeki farklılıklara da dikkatle eğilmek gerekiyor. İki temel farklılık var. Birincisi, şu: Politik gelişmeler, nesnel temellere sahip. Bu nesnel temeller sayesinde, politikada, belirli gelişmelere ve göstergelere bakıp, ana temayı daha önceden kestirebilmek mümkün oluyor. Müzikte böyle değil. Müzikte ileriyi görmek mümkün değil. Ama politik gelişmelerde mümkün. Ama tabi olaylara bilimsel sosyalist gözlüklerle bakabilenler için.

İkinci farklılık daha da önemli. Müzikte ana tema, "en son"u temsil ediyor. Artık bundan sonrası söz konusu değil. Ana tema, daha önceki tüm "gösterge" ve ipuçlarını noktalayıp bitiren bir nitelik taşıyor. İş, orada bitiyor. Politikada ise yine kesinlikle böyle değil. Politikada, ipuçları ile kestirilen her ana tema, aynı zamanda daha sonraki aşamadaki bir başka ana temanın tohumlarını içinde taşıyor. Ortaya çıkan ana tema ile iş bitmiyor. Tersine, sürekli geliyor. Yaşam, bu nedenle bir müzik parçası değil.

Bu çerçevede, Türkiye'nin 4-5 yıllık politik gelişimini değerlendirmek mümkün. Böyle bir değerlendirmede, daha ilk yaklaşımda, birbiri ile uyumsuz, rastlantıya dayanan olgularla değil, tersine birbirini tam tamına bütünleyen olgularla karşılaşıyoruz. Usta bir planın, adım adım 1973'ten bu yana ustaca uygulandığını görüyoruz. 1973'lerle birlikte, CHP'de, AP'de, DİSK'te ve Türk-İş'te yer yer seçilmeye başlanan tohumların, bugün, 1978 yılında başak haline geldiğini görüyoruz. En basit deyişi ile, 4 yıllık nicel gelişmelerin, 1978 yılında nitel bir basamağa gelip dayandığını söylemek mümkün. En basit göstergeler bile buna işaret ediyor. Özetlemek de mümkün.

1974-77 arasında CHP umut olma niteliğini, DİSK de prestijini korudular. CHP'nin ve DİSK'in prestijinin en yüksek olduğu dönem, 1976 yılı başta olmak üzere, 1974-77 dönemi oldu. Belirleyici etkenlerden başta geleni olan CHP'nin gelişimi kabaca şöyle: 1973'te CHP sermaye çevreleri için belirli bir "korku" ögesini, ya da en azından "kuşku" tohumlarını içinde taşıyordu. Özünde bir burjuva partisi olan CHP, bu "kuşku verici" yanını görüp tedbir almakta gecikmedi. Kuşkuları gidermenin yolu olarak da, büyük sermaye ile kurulu nesnel bağları, öznel ve daha organik bağlarla bütünleştirme yolu seçildi. En somutunda, bu sürecin hızlanmasındaki ilk adımları 1976 yılının başında bulmak mümkün.

CHP'den sonra, sırada DİSK var. CHP'nin sermaye ile kurduğu organik ilişkiler, "sosyalist hareketin öncüsü DİSK" balonunun yeni nefeslerle şişirilmesi sürecinin de önemli bir adımı oldu. 1976'nın başından itibaren 1977'nin sonuna dek ana temaya götüren ipuçları, ikisi birlikte sağa kayan DİSK ile CHP'nin "tek almaşık" olarak ortaya sürülmesi oldu.

Yan takviyelerle birlikte. Bu sürecin başlangıcından önce, sosyalist harekette uğraşmayı pek düşünmeyen "ilerici" yazarların bu dönemdeki başlıca derdi, sosyalist hareket oldu. Onun "güçsüzlüğü", "bölünmüşlüğü" vb. Daha ilginci, aynı dönemin, goşist hareket açısından da en azından nisbi bir rahatlık dönemi oluşu. Aynı dönemde, goşizmin, en azından bir bunalım döneminin batağında olduğunu söylemek mümkün değil. Goşizmde bunalıma henüz yeni girildi.

CHP'nin, DİSK'in, Goşizmin ve "ilerici" yazarların prestijlerinin grafiği 1977 yılının sonları ile birlikte düşmeye başladı. Nitel değişikliği burada aramak gerekiyor. Bu ögelerin prestijinin artması için özel balonlar şişiren kesimlerin, gerçekte bu balonların söneceği dönem için hesap yaptıkları, bu balonların sönmesi ile ortaya çıkan boşlukların doldurulması hesabının ise, oyundaki ana tema olduğu, bugün daha açık bir biçimde ortaya çıkıyor.

1978'le birlikte grafikleri düşmeye başlayan üç eski dosta karşı, üç yeni almaşık bulmak düşüncesi, burjuvazinin bugünkü planındaki ana temayı oluşturuyor. İyice sağa kayan CHP'ye karşı yeni "sol" parti, CHP ile birlikte inen ilerici sendikaya karşı "yeni ilerici" sendika ve bunalım dönemindeki goşizm için iki alternatif: Ya entellektüelizm, ya da renkli gazeteci ile çıkış yapan maoizm.

CHP, önce ehlileştirilen, daha sonra da sırtına yük vurulan bir ata benziyor. 1976-77 döneminde iyiden iyiye ehlileştirilen CHP'nin sırtına, bugün burjuvazinin tüm yükleri endişesizce vuruluyor. CHP'nin gelişimi bu oldu. Sıra, aynı süreçte ehlileştirilen DİSK'in üzerine yük vurmaya geldi. Bu yüklerin ekonomik mi, yoksa daha da ötede politik anlamda mı olduğu, zamanla açığa kavuşacak.

Güçlü ve almaşıksız iktidar, o iktidarla anlaşmış güçlü ve almaşıksız bir sendikal hareket, burjuvazinin arayıp da bulamadığı. Ancak buna ulaşılması, bu "gözde" örgütlerin belirli bir kaybı, daha doğrusu, kitle kaybına uğramalarıyla mümkün. Burjuvazinin korkusu ise, böyle bir kaybın, sosyalist hareketin kazanç hanesine kaydedilme olasılığından kaynaklanıyor. Burjuvazi, böyle bir gelişime karşı da tedbir arıyor: Bu bir tedbirin "sağdan takviye, sola avans" yöntemi olarak düşünüldüğünü gösterir belirtiler de var. Sağ'dan önemli ölçüde parlamenter takviyesi alan bir CHP, sola yönelik gelişimi frenleyebilmek için neden kendi soluna bir miktar "insan" avansı vermesin? Yine sağdan takviye alan bir DİSK, yine aynı nitelikte bir gelişmeyi zararsız yerlere götürsün diye neden soluna bir miktar "kredi" açmasın?

Bugün gelinen nitel basamakta, yarınki basamağın tohumları olarak ortaya çıkanlar bunlar. Bugün gelinen nitel basamak, dünkü göstergelere yeniden bir anlam kazandırıyor. DİSK'teki, Türk-İş'teki, CHP'deki geçmiş gelişmeler, bugünün ana teması ışığında, daha da netleşiyor. Ancak bugünün aşaması, yukarıda belirtilmeye çalışıldığı gibi, uzak ya da yakın yarınlara ilişkin başka ana temaların ipuçlarını da içinde taşıyor. Sağ'dan kredi ya da takviye alıp bunun ufak bir bölümünü "sol"a komisyon olarak vermek biçiminde özetleyebileceğimiz planın gerçekleşme şansı ne olabilir?

Bunların dikkatle değerlendirilmesi gerekiyor. Ancak dikkatli değerlendirmelerde burjuvaziyi hiçbir zaman istediğini yapmakta alabildiğine özgür, dizginsiz ve frensiz bir sınıf olarak görmemek gerekiyor. Her oyunun bir riski var. Bu riskler, inceden inceye hesaplanıyor. Bu, birincisi. İkincisi de işçi sınıfının siyasal hareketinin, Türkiye İşçi Partisi'nin giderek gelişip güçlenmesi. İşçi sınıfının siyasal hareketinin ideolojik ve politik düzeyde attığı adımlar burjuvaziyi "köpeksiz köyde değneksiz gezmekten" alıkoyuyor. Burjuvazinin dışında ve burjuvazinin planlarını bozacak gerçek gücü ortaya koyuyor.

Hem burjuvazinin hesap ettiği riskler, hem de işçi sınıfının hareketinin gelişip güçlenmesi, herkesi daha dikkatli olmaya zorluyor. Dikkatli olma zorunluluğunu hisseden bir yazar şöyle diyor: "Ekonomik zorunluluklar Türkiye'yi otoriter rejime itiyor. siyasi koşullanmalar da demokrasiyi öngörüyor. Bu ikilemin bir yerde çözümlenmesi gerekir. Çözüm için hesaplaşma günü gelinceye değin, güçlenmeye ve örgütlenmeye bakmalı. Bu yalnız CHP'nin solundaki sol için değil, CHP solu için de geçerli kuraldır." (İlhan Selçuk, Zamanlama, Cumhuriyet 16 Temmuz Pazar)

İşçi sınıfı hareketi "zamanlamayı" biliyor. "Hesaplaşma günü"nü de biliyor. "Hesaplaşma günü" için örgütleniyor. Acaba "CHP solu" zamanlama ve hesaplaşma günü konusunda aydınlatılmaya mı muhtaç?

SARI BELGE

"- Bu anlaşmanın temel niteliği ücretlerin dondurulmasıdır. Ücretlerin dondurulması ücret artışlarının sınırlandırılmasıyla eş anlamlıdır..."

Hükümet ile Türk-İş arasında geçtiğimiz haftanın Perşembe günü imzalanan ve "Toplumsal anlaşma" adı verilen sarı belgeye karşı DİSK'e bağlı Sosyal-İş Sendikası Genel Başkanı Özcan Kesgeç basına yaptığı açıklamayı şöyle sürdürdü:

"- Bu anlamda DİSK ile de anlaşma yapma veya DİSK'i uzlaşmacı sendika hüviyetine sokma anlayışı ve hayali ile yaşayanlar hüsrana uğrayacaklardır. Bu anlaşma bir yönü ile işçi sınıfına zaten bilinen Ecevit hükümetinin Türk-İş'i, yani uzlaşmacı sendika anlayışını destekleme ve onunla bütünleşme konumunu bir kez daha görmeyenlerin gözlerine sokarcasına somutlanmış olmaktadır.

Bu örnekten uyanması gerekenler vardır..."

TÜM-DER'İN VE TÜTED'İN TEPKİSİ

Sosyal-İş Sendikası Genel Başkanı Kesgeç'in tepkisini demokratik kitle örgütlerinden TÜM-DER ve TÜTED'in protestoları izledi.

TÜM-DER Genel Sekreteri Nizamettin Barış, varılan anlaşmayla kamu kesiminde sarı sendikacılığın kabul edildiğini savunarak şunları söyledi:

"- Bu karar aslında ücret dondurmasını getirmektedir. Diğer konular bunun gerekçesidir. Ücret dondurmasının önlenmesi aynı zamanda memur maaşlarında yapılması gereken artışları da engellemektedir. İkinci bir yanı hükümet ile Türk-İş arasındaki bu ilişki bilinçli bir şekilde kamu kesiminde sarı sendikacılığı teşvik etmektedir. Memurlar için grevli toplu sözleşmeli sendikal hakların alınması gündemdeyken, sarı sendikacılığı kamu kesimine teşvik etmeyi ve bu konuda hükümetle Türk-İş arasında yapılan anlaşmayı protesto ediyoruz..."

Aynı konuda görüşlerini açıklayan TÜTED Genel Başkanı Aykut Göker de, yapılan anlaşmayla Türkiye'deki ekonomik krizin bedelinin işçi sınıfına ödettirilmek istendiğini vurgulayarak şöyle dedi:

"- İçinde bulunduğumuz ekonomik krizin sorumlusu sanki işçilermiş gibi, bu krizden çıkabilme bedeli işçilere ödettirilmek istenmektedir.

Türkiye'nin dışa bağımlı geri kapitalist yapısının sermaye sınıflarının çıkarları doğrultusunda uygulanagelmekte olan ekonomik politikasının bir sonucu olarak KİT'lerin içine düştüğü bunalımdan adeta kamu kesiminde çalışan işçiler sorumlu tutulmuştur. Bunların zarardan kurtarılabilmesinin bedeli işçilere ödettirilmektedir..

YAKINDAN ÇALIM

Söz konusu anlaşma en iyimser yorumla, kamu kesiminde çalışan işçilerin yaşam koşullarının geriletilmemesini amaçlar gözükmektedir. Halbuki yaşam koşullarının iyileştirilmesini talep etmek işçilerin ve tüm emekçilerin doğal hakkıdır..."

Başbakan Ecevit ile Türk-İş Genel Başkanı Halil Tunç arasında perşembe günü büyük bir muhabbet gösterisiyle imzalanan sarı belgeye karşı Cuma sabahı ilk tepkiler bu şekilde geldi.

Daha sonra İstanbul'da bir basın toplantısı düzenleyen DİSK Genel Sekreteri Fehmi Işıklar "CHP'nin bugünler için mi desteklendiğini" sordu...

Hükümetin yakından attığı bir çalımla, soğukkanlı bir tepki yerine "aldatılmışlığın" pişmanlığına saplanan DİSK Genel Sekreterinin basın toplantısını yaptığı saatlerde Başbakan Ecevit, Cumhurbaşkanı Fahri Korütürk ile haftalık görüşmesini yaptıktan sonra düzenlediği basın toplantısında şunları söylüyordu:

"- İlke olarak DİSK yöneticileriyle de anlaşmıştık. Fakat sonradan DİSK'in bazı tereddütleriyle karşılaştık. Bunu üzüntüyle karşıladık. Ancak biz görüşmeleri sürdürmek istiyoruz..."

TEHDİDE BAKIN!

Ecevit'in DİSK ile "ilke olarak anlaştığı" konular yaklaşık olarak bilinmektedir. Ve Ecevit sözlerine şunları eklemeyi de ihmal etmiyordu,

"- Bu anlaşma dışında kalan sendikalar hiç kuşkusuz bazı güçlüklerle karşılaşacaklardır."

Ecevit böyle bir parantez açtıktan sonra noktayı koyuyordu:

"- Buna gerek kalmadan DİSK ile diyaloğu sürdürmek istiyoruz..."

Bir zamanlar "kayıtsız şartsız" bonolar almağa alışmış CHP Genel Başkanı, isteklerini bu aşamalarda tehditlere karıştırarak tekrarlıyordu...

Sınıf sendikacılığı ilkelerini, parlak laf politik laf cambazlıkları perde arkasında katledenler, şimdi kendilerine dayatılan uzlaşma belgeleriyle tehdit edilmektedirler, daha doğrusu bu muameleye layık görülmektedirler...

Sorun bu kadar doğal, basit ama bir o kadar da ibret vericidir..

SEVİNENLER

İşçi sınıfı adına bu anlama gelen anlaşma ile ilgili işveren görüşleri ise son derece olumludur. TÜSİAD Yönetim Kurulu Başkanı Feyyaz Berker, soğukkanlılıkla ancak bastırabildiği heyecanını geçtiğimiz Cuma günü şöyle özetledi:

"- En büyük işçi kuruluşunun, kavgadan değil barıştan yana olduğunu ortaya koymasından büyük mutluluk duyuyoruz..."

Berker'e göre, öteden beri savundukları bir ilke gerçekleşiyordu: "Hükümet-İşveren-İşçi üçlüsü!.."

Bu güçbirliği ile ülkenin kalkınması rahatlaşacaktı!..

Berker bir şey daha ekliyordu. "Anlaşma ana ilke olarak ve genel çizgileriyle olumlu görünüyor. Ancak uygulama..."

TÜSİAD Yönetim Kurulu Başkanı izin verirse ona da karar verecek olan işçi sınıfıdır....

Sosyal-İş: "Hedef faşizmi mutlaka yenilgiye uğratmak ve ezmektir"

Antalya'da iki gün süren çalışmalarını bitiren DİSK'e bağlı SOSYAL-İŞ Sendikası Yönetim Kurulu, aşağıdaki konuların kamuoyuna duyurulmasına oybirliğiyle karar vermiştir. Sosyal-İş Sendikası Yönetim Kurulu'nun bildirisini aynen sunuyoruz.

"Ülkemizin içinde bulunduğu politik ve ekonomik durumu işçi ve emekçi sınıflar açısından ayrıntıları ile değerlendiren Yönetim Kurulumuz bunalımın kapitalizmin kaçınılmaz gereği olduğunu, Kapitalist-Emperyalist sistem ilişkiler ağının dışına çıkılmadıkça kurtuluşun olanaksız bulunduğunu bir kez daha belirtmeyi görev saymıştır.

Burjuvazi, bir yandan bugünkü hükümetle bunalımın yükünü işçi ve emekçilerin sırtına yüklemek isterve bu yolda açık yada kapalı yöntemlere baş vururken, diğer yandan, tam boy açık faşizme zemin hazırlamak üzere açıktan ve giderek pervasızlaşan bir şekilde işlenen siyasal cinayetlere hergün yenilerini eklemektedir. Bu gelişmeleri hala aşırı iki uç edebiyatı ile değerlendiren Ecevit Hükümeti, Faşist odaklara yöneleceğine soruna polisiye tedbirlerle çözüm getirebileceğini sanmaktadır. Oysa sorun, Faşizm özlemcilerinin açıkça ilân ettikleri savaşa karşılık vermek; Faşizmi mutlaka yenilgiye uğratmak ve ezmek hedefini netleştirmek ve bu hedefe zaman kaybedilmeden ulaşmaktır.

İşçi sınıfımızın ilerici Sendikal hareketinin ve diğer Demokratik kitle örgütlerinin, etkinliklerini, saygınlıklarını ve kitlesel güçlerini sürekli olarak arttırmak temel işlevleri olduğunun bilinciyle davranmak görevi ve sorumluluğu vardır. Bu görev ve sorumluluktan yoksun ve İşçi Sınıfımızın ekonomik-demokratik örgütlerinin doğru mücadele anlayışına ters olan tavır ve eylemler, burjuvazi tarafından dolaylı veya doğrudan ilerici sendikal hareketin içerisine sokulmaya çalışılmaktadır. Böylece, bir tarafta ilerici sendikal hareket zaafa uğratılmak istenirken; diğer tarafta sendikalar itibarsızlaştırılmak ve işçilerin örgütsüzlüğe yöneltilmesi amaçlanmaktadır. Sosyal-İş sendikası, bu eğilimlere karşı dün olduğu gibi buglünde ve yarın da ödünsüz olarak mücadele verecektir.

Yönetim Kurulumuz, ilerici sendikal birliğin DİSK'te sağlanması gerekliliği konusundaki var olan görüşünün ülkemizin bu günkü verili ve somut koşullarında geçerliliğini aynen koruduğuna bir kez daha işaret etmeyi ve bu yolda sürdürdüğü mücadeledeki kararlılığını belirtir. Bu nedenle, Sosyal-İş sendikası,

- DİSK'e üye olduğu halde, gerekçesi ne olursa olsun, örgütsel işleyişe hakim olması gereken kuralları hayata geçirmek yerine bu kuralları tanımayarak, DİSK ile olan ilişkileri birincil ve esas olmayan tutum ve davranışlarla mücadele edecektir.

- Yine sendikamız, yukarda belirtilen tutum ve davranışların sahibi olan sendikaları, bu davranışları bahane bilerek onların DİSK'ten kaçışına zemin hazırlayıcı tutum ve davranışlarla, bir başka biçimde tasfiyeciliği uygulamak isteyen anlayışa ve bu doğrultudaki planlı uygulamalara karşı da kararlılıkla mücadele vermeyi vazgeçilmez görevi sayar.

Yönetim Kurulumuz, işçi ücretlerinin dondurulması konusunda Hükümetle anlaşan TÜRK-İŞ'i İşçi sınıfımıza ihanet etmekle suçlar.

DİSK'lede böyle bir anlaşma hayaline kapılanlarla, DİSK'i uzlaşmacı sendika çizgisine çekme özlemini taşıyanların hüsrana uğrayacaklarına olan inancını belirtir."

Sarı sendikacılığın ve en aşağısından sınıf uzlaşmacılığının somut belgesini oluşturması bakımından önem taşıyan "Toplumsal Anlaşma" adındaki sarı belgeyi aynen yayınlıyoruz:

"Hükümet adına başbakan Bülent Ecevit'le Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu adına Genel Başkan Halil Tunç arasında yapılan görüşmeler ve ortak çalışmalar sonucunda,

Demokratik çalışma yaşamının, demokrasiyi ve ekonomiyi güçlendirecek, kalkınmayı sağlıklı ve dengeli olarak hızlandıracak, refahı toplumun tüm kesimlerine yayacak ve hakça bir düzeni gerçekleştirecek yönde gelişmesini güvence altına almak amacıyla, bir toplumsal anlaşmaya varılmıştır.

Bu toplumsal anlaşma, Cumhuriyet Anayasası çerçevesinde ve bundan onbeş yıl önce gerçekleşen ileri ve demokratik işçi hakları doğrultusunda uygulanacaktır. İşçi haklarının uygulamadaki aksaklıklarını giderici çalışmalar birlikte yapılacaktır.

Türk-İş'e bağlı kuruluşlarla kamu kesimi kuruluşları arasındaki toplu sözleşmelerin bu toplumsal anlaşmaya uygunluğu birlikte gözetilecektir.

Dengesiz gelişmenin, düzensiz sanayileşmenin, sağlıksız ve hızlı kentleşmenin doğurduğu sorunlar, son yıllarda Türkiye'yi, Cumhuriyet tarihinin en ağır ekonomik ve toplumsal bunalımlarına sürüklemiştir.

Çağdaş dünya koşullarında ve özgürlükçü demokratik rejimde bu sorunlar ancak siyasal iktidarla demokratik işçi hareketinin elele vermeleri ve dayanışma içinde olmaları ile çözülebilir ve aşılabilir.

Hükümetle Türk-İş ve genel olarak demokratik Türk işçi hareketi anayasa dışı eğilimlerin, yasa dışı eylemlerin ve toplumda barışı ve huzuru bozucu davranışların her zaman ve ayırım gözetmeksizin karşısında durum almışlardır ve alacaklardır.

Böyle bir tutumu paylaşan bir hükümet işçi kuruluşu karşısındaki işbirliği ve dayanışma, çalışma barışına olduğu kadar genel anlamda toplum barışına da büyük katkıda bulunacaktır.

HÜKÜMETLE TÜRK-İŞ

• İşsizliği hızla azaltıcı bir ekonomik atılım dönemine girilmedikçe ve başta köylüler olmak üzere tüm halkın gelişme nimetlerinden hakça yararlanması sağlanmadıkça, toplu sözleşmelerle yalnız işçilere tanınacak maddi olanakların işçilere de mutluluk getirmeyeceğinde,

• Sağlıklı bir gelişme sürecine girilmedikçe ve gelirlerle fiyatlar arasında refahı artışını yaygın ve sürekli kılıcı bir denge sağlanmadıkça, işçi ücretlerindeki artışın gerçeklik taşıyamayacağını da,

• Verimlilik ve üretim arttırılmadıkça ve ulusal sanayiin dışa bağımlılığı azaltılmadıkça dış ödemeler darboğazından kurtulma olanağı bulunamayacağında,

• Kamu kesimindeki işletmeler verimli çalışır ve kaynak yaratır durumuna getirilmedikçe ekonomik sorunlarımızın çözülemiyeceğinde ve işçiler yönetime ve sorumluluğa katılmadan da bu işletmelerin sağlıklı bir duruma gelemeyeceğinde birleşmektedirler.

Hükümetle Türk-İş, özel kesimde sağlıklı işçi-işveren ilişkileri kurulmasını ve aşırı kâr heveslilerinden ve alışkanlığından kurtulmasının da, topluma huzur getirici, refahı yaygınlaştırıcı, gelişmeyi hızlandırıcı bir demokratik gelir-fiyat politikası bakımından zorunlu olduğu görüşündedirler.

Sosyal adaleti toplumun tümünü kapsayacak biçimde yaygınlaştırmanın yalnızca toplu sözleşmelerle gerçekleşemeyeceğini gözönünde tutan hükümet ve Türk-İş yatırıma ayrılabilir kaynakları arttıran hakça bir vergi düzenini bu yönde en etkin araçlardan biri olarak değerlendirmektedirler. Vergi yasalarında bu amaçla yapılacak ve özellikle dar gelirliler üzerindeki vergi yükünü azaltacak değişiklikleri Türk-İş bütün gücüyle destekleyecektir.

Aynı anlayışla Türk-İş, fiyat artışlarının kısılması çabalarında da hükümete yardımcı olacaktır.

Öte yandan hükümet, çalışanların haklarını yaygınlaştırma amacıyla işçi-memur ayrımının saptanması ve tarım işçilerinin haklarının yasal bir düzenlemeye bağlanması yönündeki çalışmaları hızlandırılacaktır.

Ekonomik ve toplumsal bunalımlar ve demokratik rejime yönelen tehlikeler karşısında çözüm ararken, bazı çevreler, ekonomik yapıdaki çarpıklıkları ve toplumdaki adaletsizlikleri görmezlikten gelip, işçi haklarının kısılması ya da bir süre askıya alınması gibi yanlış ve sakıncalı görüş ve eğilimlere yönelmektedirler. Bu tür görüş ve eğilimlerin, bunalımları ve demokrasiye yönelen tehlikeleri ağırlaştırmaktan başka bir sonuç vermeyeceğine inanan hükümet ve Türk-İş, vardıkları toplumsal anlaşma ile demokratik işçi haklarını koruyup geliştirmenin ve demokrasimiz de güvence altına alınmış olacağı kanısındadırlar.

Ekonomik ve toplumsal sorunların sağlıklı çözümüne yönelik önlemlerin gerçekleşmesinde ve etkinleşmesinde demokratik işçi hareketinin katkısının önemli bir etken olacağını bilen Türk-İş bu anlayış içinde, hükümetle ilişkilerini daha ileri boyutlarda sürdürerek güçlendirmeye, hakça ekonomik kalkınmaya ve demokratik gelişime yönelik ortak bir işbirliğinin programını destekleme kararındadır.

Demokratik süreç ve toplumsal adalet içinde gelişmeyi hızlandırıp sürdürebilen ve toplum barışını ve huzurunu gerçekleştirebilen bütün ülkelerde hükümetlerin bunu demokratik işçi hareketi ile ve bu hareketin temsilcisi olan sendika kuruluşları ile yakın bir işbirliği ve dayanışma kurarak sağlayabildiklerini gözönünde tutan Cumhuriyet Hükümeti de bu yönde bir işbirliğini ve dayanışmayı en ileri ölçikle gerçekleştirmeye hazırdır ve isteklidir ve ülkemizdeki demokratik işçi hareketi yöneticilerini böyle

mekten mutludur. Hükümet, bunu Türk ulusu ve Türk işçisi açısından kıvanç verici ve demokratik gelişmemizin geleceğine güvenle bakılabilmesini sağlayıcı bir önemli olgu olarak değerlendirmektedir.

Söz konusu işbirliğinin özellikle kamu kuruluşlarında kısa sürede somutlaştırılması bakımından düşün birliğine ve aşağıdaki konularda ilke anlaşmasına varılmıştır.

1. Yalnızca ekonomik savaşıma ağırlık veren sendikacılık, ülkemizin ekonomik ve sosyal koşulları yönünden hızla bir çıkmaza yönelmekte, bu çıkmazın bugün var olan demokçi hakları bakımından kamuoyunu olumsuz biçimde etkilemeye başladığı görülmektedir. Bu nedenle ve ülkenin içinde bulunduğu ekonomik durum gözönünde tutularak kamu kesimiyle yapılan toplu iş sözleşmelerinde toplam ücret zamları, işçinin satın alma gücünü geriye götürmemek üzere, 1976 toplam işçi gelir düzeyinin toplu sözleşme yürürlük süresindeki fiyat artışları ile kuruluştaki istihdam artışı da dikkate alınarak bulunacak gelir düzeyinde tutulacaktır. Toplu pazarlıklarda ücretler, sosyal yardımlar vb. konular bu kurala göre saptanacaktır.

2. Ekonomik ve toplumsal yardımların asgari normlarını saptamak için hükümetle sendika üst kuruluşlarının yetkili uzmanlarından oluşturulacak bir teknik komite bu konudaki çalışmaları en kısa süre içerisinde sonuçlandıracaktır.

3. Ücretlerin saptanmasında işin niteliği ve meslek bilgi ve becerisi gözönünde tutulacaktır.

4. Kamu kesiminde işçilerin ve öteki çalışanların üretim, yatırım ve yönetim kararlarına katılmalarını öngören bir katılım modeli hazırlanacaktır. Bu modelin ilkeleri teknisyenlerce en kısa sürede hazırlanıp kesin karar için sunulacaktır.

5. Kamu kuruluşlarında üretimin etkinliğini ve artışını bunun yanısıra yöneticinin yönetimdeki etkinliğini engelleyici nitelikteki maddeler toplu sözleşmelere konmayacaktır, daha önce toplu sözleşmelere konulmuş bu nitelikteki maddeler de işletilmeyecektir. (Bu bölümde sözü edilen maddeler akçalı hükümleri içeren maddeler olmayıp, özellikle emek kullanımı ve istihdama ilişkin maddelerdir.) Kuruluşların kendi bünyeleri içinde işçi ve işveren temsilcilerinden oluşturacakları komisyonlar, değinilen bu maddeleri saptayarak, bunlara yönelik önerileri oluşturacaklardır. Bu kural gözönünde tutulmak koşuluyla işçilerin yönetime ve sorumluluğa katılmalarını, verimlilik ve kâr artışına da hız katıcı ve demokrasimize yeni bir boyut kazandırıcı yönde düzenlemek ve sağlamak üzere ortak çalışmalar yapılacaktır.

6. Kamu kesimindeki kuruluşlar toplu sözleşmelerini bağlamada karşılaştıkları, özellikle bilgi akımını içeren sorunları çözmeye yönelik ortak bir birim kuracaklar ve bugüne değin bu amaçla ilişkide bulundukları özel kuruluşlarla ilişkilerini kesecekleridir.

Öte yandan, çalışma yasalarındaki eksikliklerin ve yürümiyen veya uygulama açısından güçlük çıkaran kuralların daha önce değinilen teknik komisyon aracılığıyla saptanarak kısa sürede yeniden düzenlenmesi için gerekli işbirliği yapılacaktır. Bu açıdan özellikle şu konular üzerinde durulmasında düşün birliğine varılmıştır:

1. İş yasasının 13, 17 ve 24 üncü maddeleri toplumun gereklerine uygun biçimde ve çalışanların hakları doğrultusunda yeniden düzenlenecektir.

2. Toplu pazarlık ve sözleşme yapacak sendikanın belirlenmesinde (ihtilaflı durumlarda) referandum ilkesini sendikal yarışmada sorumsuzluğa yol açmayacak ve işçilere zarar vermeyecek yönde yasalaştırmak üzere gereken çalışmalar yapılacaktır.

3. Toplu sözleşme ve grev hakları, Anayasa çerçevesinde, toplumsal gereksinimlere ve demokratik gelişimin gereklerine daha uygun biçime getirilmek üzere gözden geçirilip belirlenecektir.

Ekonomik kalkınmanın ve demokratik gelişimin gerçekleştirilmesine yönelik işbirliğini ve hükümetle başlıca işçi kuruluşları arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi amacıyla sürekli bir komisyonun kurulması kararlaştırılmıştır. Tarafların seçeceği yöneticilerden oluşan bu komisyon başbakanın sorumlu kılacağı bir devlet bakanı ile birlikte çalışmalarını sürdürecektir. Bu çalışmalarda oluşturulan kararlar Başbakan'la konfederasyon genel başkanına sunulacaktır.

Kalkınma planı stratejisinin, planların ve yıllık programların hazırlanışı, ekonomik ve sosyal politikalarla fiyat ve gelir politikalarının saptanıp izlenmesi, fiyatların denetimi ve fiyat-gelir dengesinin sağlıklı ekonomik kalkınmayı hızlandıracak ve refahı arttırıp yaygınlaştıracak biçimde korunması, istihdam olanaklarının arttırılması, verimliliğin yükseltilmesi gibi temel sorunlar demokratik işçi hareketiyle birlikte sürekli biçimde ele alınacaktır.

Toplu sözleşmenin düzenini tek yanlı müdahalelerle yönlendirilemeyeceği açıktır. İşçilerimizin övgü ile belirtilmek gereken bu konudaki duyarlılığı da gözönünde tutularak, ekonomik ve sosyal sorunların çözümünde sendikaların müzakere bağımsızlığı korunacaktır.

Hükümet'le Türk-İş, daha sonraki toplu sözleşme dönemi ile ilgili olarak da ayrıca aşağıdaki ilkeler üzerinde görüş birliğine varmışlardır.

1. Hükümetin toplumsal politikası sonucu mal ve hizmet fiyatları ekonomik gereklerin altında tutulan ya da yapılan gereği toplumsal hizmet nite-

liğinde olan kuruluşlar dışında toplu sözleşmeler için, kuruluşlar hükümetten maddi yardım isteme yerine, kendi olanaklarını en verimli biçimde değerlendireceklerdir.

2. Ekonomik ve toplumsal yaşamda yönetime ve sorumluluğa katılmanın gereği olarak işçiler, kamu kesimi işletmelerinin yıllık programlarında yeralan yatırımların gerçekleştirilmesine gerekli katkıyı yapacaklardır ve buna özen göstereceklerdir.

3. Kamu kesimi işletmelerinde işyeri ve işletme düzeyinde de yönetime ve sorumluluğa etkin biçimde katılmayı sağlayan - ancak yönetim etkinliğini ve disiplinini bozmayan - bir düzen kuracaktır. Yönetime katılma yetkisi ile sorumluluk birlikte gerçekleştirilecektir.

4. Yatırımların hedeflerinin yerine getirilmesinden sonra doğacak kârın belirli bir bölümünün işçi payı olarak yatırıma katılma biçiminde kullanılmasını sağlamak üzere gerekli önlemler alınacaktır.

5. Gerekli uyumu sağlamak üzere tüm kamu kesimi için bir çerçeve anlaşması yapılmasına gidilecektir.

6. Kamu kesiminde ücretler arası denge için gerekirse bir fonun oluşturulması sağlanacaktır.

7. Bir dönem içinde işyeri ve işkolu esasına göre ayrı ayrı toplu sözleşmeler yapılmaması, bunun kaçınılmaz olabileceği durumlarda da ek yarar sağlanmaması yoluna gidilecektir.

8. Geçmiş yıllardaki uygulama dikkate alınarak sendikaların ilk isteklerini makul bir düzeyde başlatmaları sağlanacaktır.

9. Belirli bir yer ya da işletmedeki işçi fazlasını mesleğine uygun başka alanlara aktarmak için kolaylık sağlanacak ve toplu sözleşmelere bunu önleyici veya genellikle yönetim etkinliğini bozucu yönde girmiş hükümler ayıklanacaktır.

10. Sosyal yardımlarda bütünlük ve bunların toplam gelir içinde hesaplanması temel kural olacaktır.

Bu toplumsal anlaşmadaki ilkelerin ve kuralların, işçi ücretlerini dondurma veya işçilerin ulusal refah artışından haklarını alabilmelerini engelleme gibi bir amacı olmadığı, ancak ülke ekonomisi gerçekleriyle bağdaşmayan aşırı istekleri adaletli biçimde önlerken işçi kesiminin kendi içinde de denge ve adalet sağlamayı amaçladığı açıktır.

Hükümet işçilerin sendika seçme özgürlüğünü engelleyici davranışlardan tüm kamu kuruluşlarının kaçınmasını demokratik çalışma anlayışının kesin gereği saydığı gibi bu anlaşmanın, işçi kuruluşları arasında bakmaz rekabete yol açmamasına da özen gösterecektir.

Başbakan Bülent Ecevit ve Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu Genel Başkanı Halil Tunç, bu toplumsal anlaşmanın, Türk demokrasisinde, demokratik çalışma yaşamında, hakça gelişme yolunda ve toplum barışının güvence altına alınmasında önemli bir aşama olacağı inancındadırlar, ve bu anlaşmaya temel olan demokratik ve yapıcı anlayışın ve ilkelerin çalışma yaşamımızda etkinliği olan tüm kuruluşlarca ve kesimlerce benimsenmesi dileğinde birleşmektedirler."

Milliyetçilik zehirine karşı:

ENTERNASYONALİZM

Proletarya enternasyonalizmi sorunu bugün, devrimci proletarya ve dünyadaki ilerici güçlerin uluslararası komünist hareketin yönetmenliği altında burjuvaziye ve oportunizme karşı yürüttükleri sınıf mücadelesinin en keskin alanlarından biridir. Ve bu da bir rastlantı değildir. Tarih göstermiştir ki, iki karşıt uç olan işçi sınıfı ile burjuvazi arasında sınıf çatışmasının her keskinleşmesinde bu alan daima en canlı, en sıcak alanlardan biri olmuştur.

Bugün dünyada güç dengesinin sosyalizm yararına değişmiş ve değişmekte olduğu, emperyalist burjuvazinin gerçek sosyalizme karşı ideolojik saldırı örgütlemeye çalıştığı koşullarda proletarya enternasyonalizmi ideolojik mücadelenin odağına yerleşmektedir. İşçi sınıfı düşmanları bunu genellikle yadsıyorlar, bazıları işçi hareketinin gelişmesinde "artık zamanı geçmiş tarihsel bir aşama" olarak nitelendiriyorlar, ötekileri enternasyonalizmin şu veya bu yanını kabul ediyorlar, başka yanlarını küçümsüyorlar, üçüncüleri sorunun bazı yönlerini, gelişme biçimi ile noktalarını, başka biçimlerine karşı koyuyorlar, dördüncüleri ise, proletarya enternasyonalizmini, herhangi "yeni bir enternasyonalizm" ile değiştirmeye çalışıyorlar.

Tüm bunlar işçilerin, emekçilerin özgürlük ve barış savaşçılarının büyük mücadele cephesinin bu alanında da "barutlarını kuru tutmalarını" gerektiriyor.

KARDEŞÇE BAĞLAŞIKLIK

Bu gereksinimin işçi sınıfı düşmanları ile ideolojik kavga, uluslararası komünist hareket saflarında ise yoldaşça tartışma koşullarında karşılanması gerekmektedir. Hem birinci, hem de ikinci durumda proletarya enternasyonalizminin özünü ve ilkelerini bilmek ve doğru yorumlamak zorunludur.

Üretimin ve toplumun, tüm sosyo-ekonomik yaşamın enternasyonalleştirilmesi, kapitalist toplum düzeninin en karakteristik çizgilerinden biridir. Bu çizgi emperyalizm ve bilimsel-teknik devrim aşamasında daha da belirginleşir. Bu nesnel tarihsel süreç, sermayeyi evrensel bir güç haline getirir ve emperyalist burjuvazinin uluslararası ittifakını kuvvetlendirir. Günümüzde emperyalist güçlerin proletaryanın, bağımlı halkların kurtuluşlarına engel olduklarını gösteren veriler çoktur. Vietnam, Angola, Etiyopya'nın yakılıp kül edilen köyleri, kentleri, Endonezya ve Şili cehennemleri bu gerçeği açık biçimde tanıklamaktadır. Bunlar Marks'ın şu görüşünü yeniden doğrular: "Tüm uluslardan burjuva sınıfları arasında kardeşçe özel bir bağlaşıklık vardır. Bu, sömürenlerin ezilenlere karşı, sömürenlerin sömürülenlere karşı kardeş bağlaşıklığıdır."

Burjuvazi uluslararası bir güç olarak sadece işçi sınıfının uluslararası bağlaşıklığı tarafından yenilgiye uğratılabilir. Başka bir alternatif yoktur. Lenin şöyle diyor: Sermayenin egemenliği uluslararasıdır. Bu yüzden tüm ülkelerde işçileri kurtarma mücadelesi de ancak işçilerin uluslararası sermayeye karşı ortaklaşa mücadelesi sayesinde başarı kazanabilir.

Proletarya enternasyonalizminin içeriği devrimci sürecin durmadan gelişmesi ile daima zenginleşmektedir. Bu içerik kapitalizmin tekelci biçimi öncesi başka, emperyalist aşamasında başka, Ekim Devriminin zaferinden sonra daha başkadır. Dünya sosyalist sisteminin oluşmasından sonra bu içerik daha da zenginleşmiştir. Proletarya enternasyonalizminin temel görüşleri ve ilkeleri tarihsel gelişme içinde yeni anlam kazanırlar, aydınlanırlar, yeni olanaklar ortaya çıkar, kapsam, derinlik açısından daha zenginleşirler. Bulgaristan Komünist Partisi Merkez Komitesi Birinci Sekreteri Todor Jivkov şöyle diyor: "Devrimci işçi hareketinin meydana çıkmasından sonra enternasyonalizm komünist manifestosunun 'Tüm ülkelerden proleterler, birleşiniz!' tarihsel sloganında apaçık formüle edildiği gibi belli sınıfsal bir nitelik kazanmıştır. Ekim devriminin zaferinden sonra proletarya enternasyonalizmi, ilk işçi-köylü devleti olan Sovyetler Birliği ile kardeşçe dayanışmayı da kapsamına almıştır. İkinci Dünya Savaşı sermaye dünyasında yeni delikler açmıştır. Proletarya Enternasyonalizmi temeli üzerinde sosyalist enternasyonalizm meydana çıktı ve gelişti. Sosyalist enternasyonalizm sosyalist toplum düzenli ülkelerin işçi sınıfı ve halklarının ortak çıkarlarını ifade eder." Gelişmiş sosyalist toplumu kurma aşamasına girmiş olan ülkelerde sosyalist yurtseverlik ile sosyalist enternasyonalizmin yavaş yavaş birbirine karışıp bütünleşme süreci başlamaktadır.

DAYANIŞMA İLKESİ

Proletarya enternasyonalizmi ilkeleri, onun işçi sınıfının devrimci teorisi, ideolojisi ve politikası olarak özünü ifade eder. Bu ilkelerin herbiri diğerleriyle organik biçimde bağlıdır, onları tamamlar, özünü onlarla birlikte ve harekette ortaya koyar. İlkeler hep beraber bir tüm oluştururlar. Ve ancak tek bir bütün halinde vardırlar. İlkelerin herhangi birinin çıkarılması, işçi sınıfının bütünsel ideolojisi ve onun marksist-leninist öğretisinin politikası olarak proletarya enternasyonalizmini mutlaka bozar.

Marks'ın kesinlikle belirlediğine göre, proletarya enternasyonalizminin temel ilkesi tüm ülkelerden işçilerin kapitalizme karşı, sınıfsız toplum için savaşta dayanışmalarıdır. Marks "Vatandaşlar, enternasyonalizmin temel ilkesi olan dayanışmayı anımsayalım. Biz görev edindiğimiz yüce amaca, ancak bu hayat verici ilkeyi tüm ülkelerden bütün işçiler arasına sapasağlam yerleştirdiğimiz takdirde ulaşacağız." diyor.

Dayanışma ilkesi, tüm ülkelerden işçilerin çıkarlarının ve amaçlarının nesnel açıdan aynı olmalarında ifadesini buluyor. İşçi sınıfının komünist öğretisinin politikasında bu durum esas çıkış noktası olarak, işçilerin temel çıkarlarının aynı olduğuna ilişkin sınıfsal bilince dayanır.

İşçilerin enternasyonel çıkarlarının önceliği ilkesi çok önemlidir. Bu ilkenin temeli ulusal ve enternasyonal çıkarların diyalektik bir bağlantı içinde bulunmasıdır. Enternasyonalizm, ulusal, dinsel ve politik bağlantıları ne olursa olsun tüm proleterlerin çıkarlarının ortak olduğunu ifade eder. Bu çıkar ortaklığı onları sınıfsal birleştirir ve bölünmez bir bütün haline getirir. Ulusal alanda ise tümün çıkarlarıyla birlikte, tekin, yani ulusun göreli bağımsız, ortak çıkardan, enternasyonalizm kapsamına girmeyen özel çıkarları da vardır. Uluslararası işçi hareketinin ayrı müfrezelerinin özel ulusal, gündelik, geçici olan, daimi ve devamlı olmayan çıkarları böyle çıkarlardır. Bu çıkarlar belli koşullarda ilk bakışta ortak çıkarlara, tümüne, yani uluslararası proletaryanın çıkarlarına bütünüyle uymayabilir.

Ulusal çıkarları enternasyonal çıkarlara böyle bağımlı duruma sokmanın klasik örneğini Brest Barış sözleşmesinin hazırlığı ve imzalanması döneminde genç sovyet devleti vermiştir. O zaman Lenin tarafından yönetilen Bolşevik Partisi ve Sovyet hükümeti emperyalist güçlerin ultimatomunu kabul ederek proleter yurdunun canlı organizmasından parçalar koparılmasına razı olmakla büyük ulusal özveride bulundular. Fakat bu özveri pahasına, dünya proletarya devriminin beşiği ve dayanağı olarak Sovyet devletini korudular.

DAYANIŞMAYA İKİ ÖRNEK

Çağımızda da böyle başka örnekler de vardır. Sadece ikisini gösterelim: İkinci Dünya Savaşı'nda faşist kamptaki güçlerin yenilgiye uğratılması sonucu birçok ülkeler sosyalizm yoluna girdiler. Bu ülkelerin sosyalist devletler olarak Sovyetler Birliği'nin büyük yardımı ile kurulup geliştikleri herkes tarafından bilinen bir gerçektir. Halbuki o zaman Sovyetler Birliği savaş tarafından yakılıp yıkılmış olan ekonomisini yeniden kurmak ve geliştirmek için herkesten daha fazla yardıma muhtaçtı. Tabii Sovyetler Birliği bu yardımları uluslararası proletaryanın ortak, yüce davası, tüm ezilen ve baskı gören halkların kurtuluş savaşları için dayanak olarak dünya sosyalist sistemini kurup güçlendirme davası uğruna veriyordu.

Öte yandan sosyalist sistem bir bütün olarak bağımsızlığı için, sömürgecilikten kurtulmak için savaşan halklara yardım ediyordu ve bugün de ediyor. Oysa sosyalist ülkelerin kendi gereksinimleri de günden güne artıyor.

Enternasyonel çıkarların çıkarların üstünlüğünü tanıma ilkesi hiç tartışmasız tüm ulusal kolları içerir. Aksi takdirde proletarya enternasyonalizminin başka bir önemli ilkesi - eşitlik ve egemenlik ilkesi mutlaka çiğnenir.

Tüm ulusal kolların eşitliği ve egemenliği proletarya enternasyonalizminin kesinlikle gerekli bir ilkesi ve temelidir. Her ikisi de özgürlüğün ve bağımsızlığın en belirgen göstergeleridir. Bu ilke, bilimsel sosyalizm ustalarının çok büyük önem verdikleri bir ilkedir.

Engels, proletaryanın kurtuluşunun ancak uluslararası bir dava olduğu anlayışından hareket ederek kesinlikle "enternasyonal işbirliği sadece eşitler arasında olanaklıdır", diye belirtmektedir. Bu sorun üzerine Lenin de şunları söylemiştir: "Hiçbir ulusa, hiçbir dile, hiçbir ayrıcalık! Ulusal azınlığa en küçük baskıya, en küçük haksızlığa hayır! - İşte işçi demokrasisinin ilkeleri".

EŞİTLİK VE EGEMENLİK

Eşitlik ve egemenlik ilkesine çok ciddi biçimde uymadan gerçek proletarya dayanışması olamaz, yani proletarya enternasyonalizminin esas ilkesi gerçekleştirilemez. Proletarya dayanışması ancak uluslar arasında, uluslararası işçi hareketinin ulusal kolları arasında tam eşitlik temeli üzerine kurulabilir. Bu yüzden 1969 yılında komünist ve işçi partileri zirvesinde Brejnev açıkça belirtti ki, proletarya dayanışması "Hem sosyalist ülkelerin, hem de dünya işçi ve komünist hareketinin ayrı ulusal müfrezelerinin bağımsızlığı, egemenliği ve eşitliği ilkelerini ne yadsımak, ne de küçümsemek anlamına gelmez. Bu ilkelere saygı ve çok ciddi biçimde uymak komünistler için bir yasadır. Çünkü komünistler enternasyonalisttir."

Avrupa komünist ve işçi partileri konferansına katılanlar bu ilkeye bütünüyle uygun olarak kabul edilen belgeye şunu yazdılar: "Aralarındaki enternasyonal, yoldaşça gönüllü işbirliğini ve dayanışmayı, Marks, Engels ve Lenin'in yüce fikirleri temeli üzerinde her partinin eşitliğine ve bağımsızlığına, iç işlerine karışmama, harici toplumsal değişiklikler ve sosyalizm mücadelesinde çeşitli yollar seçme özgürlüğüne saygı gösterme esasına dayanarak geliştireceklerdir".

Eşitlik ve egemenlik ilkesi proletarya enternasyonalizminin en önemli ilkelerinden biridir. Bu ilke tutarlı biçimde gerçekleştirilmedikçe proletarya tarihsel misyonunu yerine getiremez. Fakat bu ilkenin kesintisiz ve tutarlı biçimde uygulanması için onu proletarya enternasyonalizminin öteki ilkeleriyle mutlaka uyumlaştırmak lazımdır. Bu gereksinime uyulmadan ne ilkenin uygulanması mümkündür, ne de doğru anlaşılması.

Tarihsel deney, proletaryanın öncü müfrezelerinin, bu müfrezelerin politik temsilcisi olarak işçi ve komünist partilerinin eşitliği ve egemenliği meselesinin hem enternasyonalist, hem de ulusal açıdan yorumlanabildiğini göstermiştir. Fakat bu sorunun açılması peşinen iki başka sorunun aydınlatılmasını gerektirmektedir: Proletarya enternasyonalizminin temel niteliği olarak *enternasyonal görev*, işçi sınıfının kurtuluş hareketine karşı mücadelede emperyalist burjuvazinin elinde kahpe bir silah olan *milliyetçilik* sorunları.

Devrimci marksist-leninist öncü müfrezelerin ideolojisi ve politikası olarak proletarya enternasyonalizmi güç ve kuvvetini ancak tüm ülkelerden işçi sınıfının enternasyonalizmin ilkelerinden ve özünden gelen yükümlülüklerini fiilen yerine getirdiği takdirde gösterebilir. Böyle hareket edilmediği zaman proletarya enternasyonalizmi anlamını kaybeder, tarihsel misyonunu yerine getiremez, işçi sınıfının kapitalist sömürüye karşı, sınıfsız toplum için verdiği mücadelede başarı sağlama yeteneğine sahip güçlü bir silah

İÇERİK BAKIMINDAN ENTERNASYONAL OLAN PROLETARYANIN DEVRİMCİ MÜCADELESİ SADECE ULUSAL ÇERÇEVELER İÇİNDE SINIRLANDIRILMAMALIDIR. ULUSAL TEMEL ÜZERİNDE ÖRGÜTLENMİŞ OLAN HER ÜLKENİN İŞÇİ SINIFI, PROLETARYA MÜCADELESİNİN ENTERNASYONEL CEPHESİNE AKTİF OLARAK KATILMAK, YANİ ÖTEKİ TÜM MÜFREZELERİN EVRENSEL MÜCADELESİNİ DESTEKLEMEK ZORUNDADIR. BU KOŞULA UYULMAZSA MUTLAKA ULUSAL KAPANIKLIĞA VE TECRİTE GİDİLİR PROLETARYA ENTERNASYONALİZMİ İLKELERİNDEN RİCAT EDİLİR VE BU İLKELER ÇİĞNENİR.

olarak önemini yitirir. Dolayısıyla enternasyonal görev, proletarya enternasyonalizminde öyle bir ilkedir ki, enternasyonalizme can, güç, anlam kazandırır. Onu, olanaktan gerçeğe dönüştürür, işçi sınıfının emperyalist gericilik güçleri üzerinde zaferini sağlıyan reel bir etken haline getir. Marks'ın bu ilkeye ne kadar büyük önem verdiği Almanya İşçi Partisi'nin Gota programına yaptığı eleştiriden anlaşılmaktadır. Büyük usta bu programda Almaya işçi sınıfının *uluslararası fonksiyonlarından* söz edilmemesini proletarya enternasyonalizminden *vazgeçmek* olarak değerlendiriyor. Dolayısıyla Marks bu ilkeye temel kurucu öge önemi veriyor, proletarya enternasyonalizminin onsuz yaşayamıyacağını vurguluyor.

ULUSAL VE ULUSLARARASI GÖREVLER

Proletarya enternasyonalizminin özlü bir ilkesi olarak enternasyonal görevin rolü gerçekten de çok önemlidir. Eğer işçi hareketinin çeşitli ulusal müfrezelerinde objektif devrimci sürecin doğurduğu sorumluluklar hakkında bilinç yoksa, tüm ülkelerin işçileri arasında hiçbir uluslararası dayanışma kurulamaz. Uluslararası dayanışma ise artık belirtmiş bulunduğumuz gibi proletarya enternasyonalizminin temel ilkesidir, dünya proletaryasının mücadelesi ve kurtuluş davasının zaferi için en önemli koşuldur.

Enternasyonal görev kavramı, her şeyden önce ulusal sınırlar içinde kapitalizme ve gericiliğe karşı mücadeleyi yönetmek yükümlülüğünü içerir. İşçi sınıfı savaşabilmek için önce kendi öz ülkesinde örgütlenmelidir. Kurtuluş mücadelesini kendi toprakları üzerinde yürütecektir. Bunsuz hiçbir amaca uygun devrimci faaliyet düşünülemez bile. Fakat işin bu yönü ne kadar önemli de olsa ilkenin tümünü kapsamaz. Marks "Gotha Programının Eleştirisi"nde işçilerin mücadelesinin sadece biçim bakımından ulusal olduğunu, çünkü "çağdaş ulusal devletin çerçevelerinin ekonomik açıdan dünya pazarının çerçevelerinde politik açıdan ise, devletler sistemi çerçevelerinde bulunduğunu vurguluyor.

Dolayısıyla içerik bakımından enternasyonal olan proletaryanın devrimci mücadelesi sadece ulusal çerçeveler içinde sınırlandırılmamalıdır. Ulusal temel üzerinde örgütlenmiş olan her ülkenin işçi sınıfı proletarya mücadelesinin enternasyonal cephesine aktif olarak katılmak, yani öteki tüm müfrezelerin evrensel mücadelesini desteklemek zorundadır. Bu koşula uyulmazsa mutlaka ulusal kapanıklığa ve tecrite gidilir, proletarya enternasyonalizmi ilkelerinden ricat edilir ve bu ilkeler çiğnenir. 1917 yılının Nisan'ında Lenin şunları söylüyordu. "Davada enternasyonalizm bir ve tektir: Kendi ülkende devrimci hareketi ve devrimci mücadeleyi geliştirmek için fedakârca çalışmak, hiç istisnasız tüm ülkelerde aynı mücadeleyi yine böyle bir çizgide, *yalnızca böyle bir çizgide* (propaganda, gönül yardımı ile, maddesel olarak) desteklemek"

Görüldüğü gibi Lenin çok açık ve kesin iki durumu uyumlaştırmadan, yani yerli ülkede işçi sınıfının mücadelesini örgütlemeden, öteki tüm ülkelerin kurtuluş mücadelesini desteklemeden, proletarya enternasyonalizminden söz bile edilemez.

ENTERNASYONALİZMDE NESNEL ÖLÇEK

Doğal olarak, enternasyonal görevin somut içeriği, daimi, değişmeyen bir ölçek değildir. Devrimci sürecin görevlerine ve koşullarına, bir tüm olarak uluslararası işçi hareketinin veya somut bir müfrezesinin mücadele aşamasına bağımlı olarak değişir. Buna rağmen tarihsel deney ve devrimci eylem, enternasyonal görev için, nesnel bir ölçek yaratmıştır. Bu ölçek şundan ibarettir: Belli bir proletarya müfrezesinin tüm ülkelerden işçilerin sınıfsız toplumun zaferi için giriştikleri ortak davalarının başarıya ulaşması için azami çaba göstermesi.

Hangi ülkede olursa olsun işçi sınıfının enternasyonal görevinden sapması, objektif olarak emperyalizme, burjuvaziye ödün vermektir, onun karşısında geri çekilmektir. Uluslararası proletaryanın, emekçilerin sömürücü ve baskı altında tutulan geniş halk katmanlarının kurtuluş hareketine ihanettir, burjuva milliyetçiliği ile uzlaşmaktır.

II. MİLLİYETÇİLİĞE KARŞI

Enternasyonalizmin işçi sınıfına özgün bir ideoloji olduğu gibi *milliyetçilik* de burjuvaziye özgün bir ideolojidir. Milliyetçilik sömürücü bir sınıf olarak burjuvazinin özünü, bencil çıkarlarını, emel ve amaçlarını yansıtır.

Lenin'in belirttiği gibi kapitalizmin gelişmesinde iki tarihsel eğilim vardır. Birinci eğilim, kapitalizmin gelişmeye başladığı aşamayı kapsar. Bu aşamada etnik gruplar ulus olur, ulusal yaşam, ulusal hareketler başlar, ulusal esarete karşı savaş açılır ve ulusal devletler kurulur. İkinci eğilim gelişmiş ve artık kokmuş kapitalizmi, emperyalizm aşamasını kapsar. Bu aşamada uluslar arasında çok çeşitli bağlar ve karşılıklı ilişkiler kurulur, geliştirilir, ulusal çerçeveler kırılır, sermayenin enternasyonal birliği meydana gelir, genellikle ekonomik yaşam, politika, bilim, güzel sanatlar enternasyonalleşir.

Bu iki eğilim birbirine diyalektik olarak bağlıdır ve aynı zamanda da birbirinin karşıtıdır. Lenin halkların iktisadi, sosyal ve kültürel yaşamlarının enternasyonalleştirilmesine ilişkin evrensel eğilimde kapitalizmi sosyalizme dönüştürecek en güçlü motorlardan birini görüyordu. Fakat kapitalizm bu eğilimi baskı ve zorbalıktan başka biçimlerde yok etme yeteneğine sahip değil. Bu da çapulcu harpler doğuruyor, yabancı halkları ve ülkeleri esaret altına düşürüyor. Bu da kendi tarafından yasal olarak kuvvetli ulusal hareketler, hakça kurtuluş savaşları ve devrimci patlamalar doğuruyor. Sonuç olarak da sömürge sistemi dağılıyor, zorbalık üzerine kurulmuş çok uluslu devletler çözülüyor.

Burjuva ideolojisi olarak milliyetçilik iki yönlü bir rol oynuyor. Kapitalizmin gelişmeye başladığı, ulusların feodalizm düzenine karşı savaşta birleştikleri dönemde milliyetçiliğin rolü önemli. Bağımlı ve sömürge halklarının verdikleri antiemperyalist mücadelede de, eğer bu mücadelenin içeriğini demokratik güçler belirliyorsa, milliyetçilik olumlu rol oynuyor. Fakat emperyalist burjuvazinin ideolojisi ve politikası olarak milliyetçilik karşı devrimci bir ideolojidir. Proletarya ve ulusal kurtuluş devrimleri koşullarında gericilik güçleri milliyetçilikten, bağımsızlık ve demokrasi güçlerine karşı mücadelede en güçlü ideolojik silah olarak yararlanıyorlar. Milliyetçilik emperyalist burjuvazinin elinde eski "böl ve yönet" kuralını gerçekleştirmek için en güvenilir araçtır. Uluslararası proletarya dayanışmasını hiçbir şey milliyetçilik kadar hızlı yıkamaz, halkları birbirine düşmanlaştırmak ve çağdaş koşullarda hiçbir şey emperyalizm için çeşitli halklar arasındaki düşmanlık ve devrimci hareketin parçalanması kadar yararlı olamaz.

NÜFUS SORU

Caner FİDANER

TÜRKİYE'DE ÇOKÇA TARTIŞILAN, ÜZERİNDE ÇEŞİTLİ GÖRÜŞLER İLERİ SÜRÜLEN KONULAR ARASINDA NÜFUS SORUNU DA VAR. KONU ÜZERİNDEKİ TARTIŞMALAR, OLDUKÇA ESKİLERE DAYANIYOR. MALTHUS İSMİ GELİYOR AKILLARA HEMEN. MALTHUS'UN ÇAĞININ DÜZENİNİ AKLAYABİLMEK İÇİN YAPTIĞI ZORLAMALAR, BUGÜN YİNE DÜZENİN SAVUNUCULARININ ELİNDE KOZ OLARAK KULLANILIYOR. YENİ MALTHUS'ÇULARIN YANISIRA, AYNI KONUDA BAŞKA GÖRÜŞLER İLERİ SÜRENLER DE VAR. DR. CANER FİDANER, İKİNCİBÖLÜMÜNÜ GELECEK HAFTA SUNACAĞIMIZ YAZISINDA, BU GÖRÜŞLERİ TEKER TEKER ELE ALARAK, BİLİMSEL SOSYALİZMİN IŞIĞINDA İNCELİYOR.

Genel olarak nüfus sorunu üzerine, özellikle de az gelişmiş ülkelerin nüfus sorunları üzerine şimdiye dek çok şeyler yazıldı, birçok görüş öne sürüldü. Bu yazının konusu, varolan görüşlere yeni görüşler eklemek değil, şimdiye dek söylenmiş olanları derleyip toparlamak, doğru bir bakış açısı yakalamaya çalışmak olacak.

Önce "nüfus" kavramından başlayalım. Bir sözlük nüfusu şöyle tanımlıyor: "Belli bir bölgede belirli bir anda yaşayan bireylerin oluşturduğu kütle. Bu bireylerin oluşturduğu toplam sayı."(1). Ancak, nüfus kavramının önemi, bu tanımın ötesinde taşıdığı değişkenlik özelliğinden geliyor. Eğer belirli bir bölgede yaşayan bireylerin sayısı ve dağılımı her zaman aynı kalsaydı, herhalde "nüfus" konusu üzerinde bu denli tartışılmazdı. Çünkü, böyle bir durumda nüfusun toplumsal bir etken olma niteliği kalmayacaktı.

Nüfusun iki özelliği değişebilir: Bir nüfusun yapısı, bir de sayısı. Yapısındaki değişikliklere, yaş dağılımının, cins dağılımının değişmesi örnek olarak düşünülebilir. Bu yapı değişiklikleri bu yazının konusu dışında kalıyor. İkinci tip değişiklik olarak sayıdaki değişiklikleri akla getirmeliyiz. Bu değişiklikler de iki tip olur: nüfusun sayısı ya artar ya da azalır. Dünya nüfusunun genel eğilimi hep artıştan yanadır. Tek tek ülkelere bakıldığında da nüfusun azaldığı dönemler çok sınırlı bir yer tutar. Bu nedenle nüfus sorunu denildiğinde akla önce nüfusun artışı gelir, o konuşulur, o tartışılır. Biz de bu yazıda asıl olarak nüfus artışı üzerinde duracağız.

Dünya nüfusunun genel eğiliminin artış yönünde olduğundan söz etmiştik. Ancak bu artış her çağda, her toplumda, her ülkede birbirinin aynı olmamaktadır. Kimi ülkelerde nüfus artışı çok fazladır, kimi ülkelerde daha azdır. Hatta bazı durumlarda nüfusun azalışı söz konusudur. Bu farklılıkların nedenleri, bu ülkelerin sosyo-ekonomik yapılarında aranmalıdır. Başka bir deyişle, sosyo-ekonomik yapı, nüfus artışını bazan ortaya çıkaran, bazan azaltan, bazan da çoğaltan önemli bir etkendir.

Bu ilişkinin bir de ters yönü vardır. Artan nüfus, birçok sosyo-ekonomik kurumu etkiler, önemli yapısal değişikliklere yol açar. Böylece sosyo-ekonomik yapıyla nüfus artışı arasında karşılıklı bir etkileşim olduğu görülür. Yapılması gereken, bu etkileşimin bir bütün olarak algılanabilmesi, etkenlerden birinin ya da ötekinin abartılmaması ve unutulmamasıdır. Şimdiye dek nüfus konusunu işleyen, nüfus kuramları geliştiren birçok yazar, bu abartma ya da unutma yanlışına düşmüşlerdir.

NÜFUS ÜZERİNE DEĞİŞİK BAZI GÖRÜŞLER

Yazının bu bölümünde nüfusla ilgili olarak ileri sürülen üç değişik görüş üzerinde duracağız. (Şekil 1) Birincisi, Malthusçuluk, nüfus artışının sosyo-ekonomik yapının da nüfus artışını etkilediğini unutur. Bu görüşün en bilinen temsilcileri Malthus ve Yeni Malthusçulardır. İkinci görüş, nüfus artışının sosyo-ekonomik yapıyı olumlu yönde etkilediğini savunur. Buna örnek olarak Akdeniz Sabri'nin yazdığı bir kitap üzerinde duracağız (2). Üçüncü olarak tartışacağımız görüş, sosyo-ekonomik yapının nüfusu doğrudan belirlediğini ileri sürer ve nüfusun da sosyo-ekonomik yapıyı etkilediğini göz ardı eder. Buna örnek olarak, 1978 Sağlık Kurultayı'na sunulmuş olan bir bildiriden söz edeceğiz (3). Son olarak, nüfus artışıyla sosyo-ekonomik yapı arasında karşılıklı bir etkileşimi bulunduğunu savunan yazılardan örnekler vereceğiz (4, 5, 13).

Birinci görüş "Nüfus artışı sosyo-ekonomik yapıyı olumsuz olarak etkiler" tezini ileri sürer. Bu görüş, gerek Malthus'un 18. yüzyılın sonunda ortaya attığı biçimiyle, gerekse 1950'lerde Yeni-Malthusçuların savunduğu biçimiyle geniş tartışmalara yol açmıştır.

Malthus'un belli başlı iki varsayımı vardır:

1- İnsan nüfusu fırsat bulduğu zaman geometrik oranda artar,

2- Besin kaynakları artışıysa, aritmetik bir orandan daha düşük düzeydedir.

Bu iki önermeden Malthus, bir gün besin kaynaklarının insanlara yetmeyeceği sonucunu çıkartır.

Malthus, adı ders kitaplarına dek girmiş, çok tanınmış bir kişi. Ancak genellikle kendi yapıtlarından okunmuyor da, adı ve savları dolaylı olarak duyuluyor. Bu savları ortaya atarken ileri sürdüğü kanıtlara bakmak, Malthus'un düşüncelerinin bilimsel dayanaklardan ne denli yoksun olduğunu ortaya çıkartıyor. Öyle anlaşılıyor ki, Malthus'un yapmak istediği, elindeki çok sınırlı bilgilerle, bütün zamanlar için geçerli evrensel bir nüfus yasası geliştirebilmek. Oysa her değişik toplumsal sistemde nüfus yasası da farklı olacağı için böyle evrensel bir yasa bulmak olanaksız. Malthus'un kanıtlarının incelenmesi de bunu doğruluyor.

TEMELSİZ GENELLEMELER

Önce birinci savını ele alalım. İnsan nüfusunun geometrik oranda arttığını kanıtlamak için Malthus dört rakam kullanıyor: Kuzey Amerika'nın 1790, 1800, 1810 ve 1820 sayımları. Bu sayımlardan artış hızlarını buluyor, böylece o dönemde Kuzey Amerika'nın beyaz nüfusunun yirmi beş yılda iki katına ulaşacak biçimde arttığını gözlüyor. Bu otuz yıllık nüfus artışına bakarak, "şu halde" diyor, "kısıtlandığı zaman nüfusun her yirmi beş yılda kendisini iki kat çoğaltacak şekilde geometrik bir dizide arttığı güvenle söylenebilir." Dipnotunda ayrıca şunu ekliyor: "Bu ifade elbette sürecin her bir ara basamağına değil, genel sonuca atıfta bulunmaktadır. Pratikte bu, bazan daha yavaş ve bazan daha hızlı olacaktır" (6). Malthus böylece dünya tarihinin dar bir kesiminde, belli bir bölgede elde edilmiş verilerden, yalnızca dört rakamdan "evrensel bir yasa" çıkarmaya çalışıyor. Aslında böyle bir "genel sonuç" olmadığını Amerika Birleşik Devletleri'nin daha sonraki sayımları kanıtlamaktadır (Tablo 1). On yıllık aralarla ABD'nin nüfusuna bakıldığında, nüfus artışının 19. yüzyılın başlarındaki hızıyla sürmediği, 1860'lardan başlayarak düştüğü görülüyor. Rakamlardan anlaşılıyor ki, nüfus artışı kendi başına, bağımsız bir değişken değildir. Toplumdaki bazı değişiklikler, nüfus artışını da etkiler.

ENGELS'İN MÜDAHALESİ

Ancak Malthus'un yanıldığını anlaması için böyle uzun bir süre beklemesi gerekli değildi. Elindeki verilere biraz daha dikkatli bakabilseydi, nüfusun geometrik oranda artışının evrensel bir yasa olmadığını görebilirdi. Bir yazısında Malthus, 1688'de dünya nüfusunun 800 milyon olarak düşünüldüğünü belirtiyor (6). Dünya nüfusu bu sayıya acaba her yirmi beş yılda iki katına çıkarak mı ulaşmıştı? Eğer bu düşünce doğru olsaydı, 25 yıl önce, yani 1663'te 400 milyon, 50 yıl önce, yani 1638'de 200 milyon kişilik bir dünya nüfusu olmalıydı. Bu hesap sürdürüldüğünde ilginç bir sonuç ortaya çıkıyor. 1688'deki dünya nüfusunun, 25 yılda iki kat artarak oluşabilmesi için, milattan sonra 1013 yılında yeryüzünde yalnızca bir kişinin bulunmuş olması gerekiyor. Demek ki Malthus'un elindeki rakam, ileri sürdüğü "genel sonuç"una uymayan bir dünya nüfusunu gösteriyor.

Tablo 1- AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ'NİN NÜFUSU (1790'dan 1960'a dek)

Sayım Yılı	Nüfus (X 1000)	On Yıllık Nüfus Artışı (Yüzde)
1790	3.929	-
1800	5.308	35,1
1810	7.240	36,4
1820	9.638	33,1
1830	12.866	33,5
1840	17.069	32,7
1850	23.192	35,9
1860	31.443	35,6
1870	39.818	26,6
1880	50.156	26,0
1890	62.948	25,5
1900	75.995	20,7
1910	91.972	21,0
1920	105.711	14,9
1930	122.775	16,1
1940	131.669	7,2
1950	150.697	14,5
1960	179.500	17,5

Kaynak: (7, s. 33)

Malthus'un ikinci önermesinin, besin kaynaklarının aritmetik oranın da altında bir hızla arttığı olduğuna değinmiştik. Malthus'un bu savının kanıtlarının yanlış olduğunu göstermeye olanak yok. Çünkü Malthus'un bu savını doğrulayacak hiç bir kanıtı yok. Az önce sözü geçen makalesinde bu konuda söz ederken, besinleri azaltıcı ve arttırıcı bir takım etkenleri sıralıyor ve hiç bir sayısal örnek vermeden şöyle diyor: "En gayretli yetiştiriciler bile gelecek iki yüzyıl içinde bu ülkedeki (İngiltere, Fransa, İtalya, Almanya) her çiftliğin şimdi yetiştirdiği yiyeceğin ortalama olarak sekiz katını üreteceğini ve hele bu artış hızının, her çiftliğin halen ürettiğinin 500 yılda 20 kat fazlasını ve bin yılda 40 kat fazlasını üretecek şekilde süreceğini pek düşünemez. Ancak bu bir aritmetik dizi olur ve doğal nüfus artışının geometrik dizisiyle (...) kıyaslama kabul etmez" (6). Görüldüğü gibi, Malthus bilimsel hiç bir kanıt ortaya koymadan, bu işin olmayacağına "en gayretli yetiştiricilerin" tanıklığıyla karar veriyor. Bu karara Engels şöyle karşı çıkıyor: "Toprak alanı sınırlıdır. Bu çok doğru! Bu toprak yüzeyinde istihdam edilecek işçi, nüfusla birlikte devamlı artar. Hatta tutalım ki, emekteki artışın neden olduğu verim artışı her zaman emek artışına orantılı olarak artmıyor olsun: Gene de üçüncü bir öğe vardır ki, bu, kuşkusuz iktisatçıların asla önem vermedikleri ve ilerlemesi, en az nüfus kadar hızlı ve onun gibi kesintisiz olan bilimdir." (8, s. 70)

YENİ MALTHUSÇULAR NE DİYOR?

Malthus'un bu derece dayanaksız görüşlerinin 19. yüzyılın başında İngiltere'de geniş bir etkinlik alanı bulabilmesi, o dönemin toplumsal özellikleriyle yakından ilgilidir. Ancak bu konu, bir başka yazının konusu olmalıdır. Biz bu noktayı, Malthus'un yazılarının asıl amacının; İngiltere'deki Yoksullara Yardım Yasası'nın kaldırılması olduğunu söyleyerek geçelim.

UNU ÜZERİNE

Malthus'tan söz edip de Yeni-Malthusçuları anmamak olmaz. Yeni-Malthusçuluk, Malthus'tan çok farklı bir dönemde, yirminci yüzyılda, dünya koşullarının artık çok değişmiş olduğu yıllarda ortaya çıktı. Artık sorun, "Yoksullara Yardım Yasası" değil, azgelişmiş ülkelerde görülen hızlı nüfus artışıydı. Bir yazar, bu akım için şöyle diyor: "Malthus'un zamanının ilerici sınıflarına karşı kullandığı başlıca teorik silahlar, cilalanıyor ve günümüzün ilerici sınıflarına karşı kullanılıyor." (8, s. 44). Gerçekten de Yeni-Malthus'çu kuramlar, eskisinden pek farklı değil. Örneğin Paul Ehrlich, "Nüfus Bombası" adlı çok okunan bir kitabında, dünya nüfusunun iki kat olma süresinin gittikçe kısaldığını, son yıllarda bu sürenin 35 yıl gibi göründüğünü yazıyor; her otuz beş yılda nüfus iki kat artacak olursa 900 yıl sonra yeryüzünde 60 milyar kişinin bulunacağını, bu yüzden dünya yüzeyinde her metrekareye yüzden fazla insan düşeceğini hesaplıyor. (9, s. 4). Bu hesaplama ve varsayımların, sosyo-ekonomik koşullar değiştiğinde nüfus artış hızının da değiştiği gerçeğini gözardı ettiği açıkça görülüyor. Ehrlich, nüfus artışı olgusunu, toplumdaki etkenlerden yalnızca birisi olarak düşünmüyor, herşeyi belirleyen temel değişken gibi ele alıyor.

Dünya nüfusunun ne kadar olması gerektiği konusunda, Yeni-Malthusçular oldukça kararsız. Bir yazar, "Dünyanın rahat yaşanır bir hale gelebilmesi için 1930'daki nüfusu, yani iki milyar insanı barındırması gerektiğini" savunuyor. Bir başka yazara göre, "yapılan araştırmalar mevcut bütün kaynaklarıyla dünyanın en fazla 6 ila 8 milyar insanı barındırabileceğini göstermektedir." (10, s. 107; 11, s. 181). Bütün bu görüşlerdeki ortak yan, üçüncü dünya ülkelerinin içinde bulundukları azgelişmişliklerini yalnızca nüfus artışı etkenine bağlama eğilimidir.

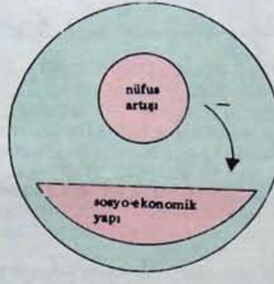
NÜFUS ARTIŞI HERŞEYİN ÇÖZÜMÜ MÜ?

İkinci görüş: "Nüfus artışı sosyo-ekonomik gelişmeyi olumlu yönde etkiler" diyor. Bu düşünceyi savunan bir örnek olarak, Akdeniz Sabri'nin bir kitabını tartışacağız. Çağımızda Nüfusun Önemi ve Türkiye'nin Nüfusu (2). Bu kitabında yazar, sosyo-ekonomik gelişmenin temel nedeni olarak nüfusu gösteriyor, dünyada şimdiye dek görülen kimi gelişmeleri nüfus artışına bağlıyor. "Son araştırmalar göstermiştir ki, Avrupa'da 19. yüzyılda gerçekleştirilen ve Hıristiyan milletlerinin dünya hakimiyetini sağlayan Sanayi Devrimi'nin temeli nüfusa, batı ülkelerindeki hızlı nüfus artışına dayanıyor. 19. yüzyılda sanayinin başlıca ve en önemli etkeni nüfus oldu" diyerek çok daha önemli etkenleri geri plana atıyor (2, s. 9)

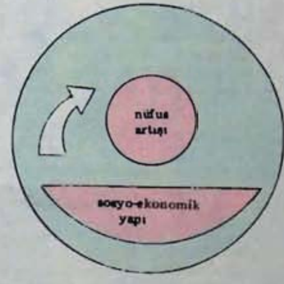
İlginçtir, Malthus gibi Akdeniz Sabri de savlarını kanıtlamak için Amerika Birleşik Devletlerinin nüfusuna bakıyor, ama bambaşka bir açıdan. Diyor ki: "17. Yüzyılda kocaman Kuzey Amerika kıtasının ucuna ilişip tutunmuş birkaç yüz binlik beyaz Avrupalı karnını hindi eti ve mısır buğdayı ile kıt kanaat doyurabildiği için Allaha şükran gizini düzenleyecek ve minnettarlığını sunacak derecede duygulanıyordu. Öylesine açlık ve sıkıntı çekmişti. Bugünün sayısı 210 milyonu aşan ABD, nüfusunun üç katından çoğunu yedirip giydirebilecek bir üretim yapabiliyor; binlerce çeşit yiyecek maddesi yetiştiriyor. ABD bu bolluğu, bu devleşmesini geniş toprağı ile eşi görülmemiş bir artış gösteren nüfusuna borçludur." (2, s. 26-27).

İleri sürülen ikinci bir düşünce de, az nüfusun kalkınmayı engellediği yolunda: "Kanada, Birleşik Amerika'dan daha büyük, ayrıca maden, tali kaynaklar bakımından da çok zengin, üstelik sanayileşmiş, bolluk içinde bir ülkedir. Ama ABD bir dev sayılırken, Kanada'nın dünya devletleri arasında pek önemli bir yeri yoktur. Neden? Nedeni çok basit: Nüfusu azdır." (2, s. 31)

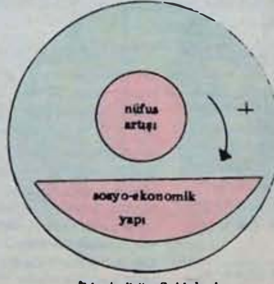
Burada hemen akla gelmesi gereken bir nokta var. Birlikte artan iki değişkenden birisi, mutlaka ötekinin sonucu değildir. Aceleciliik ve kolaya kaçma, çoğunlukla gerçekle ilgisi olmayan bir takım neden-sonuç ilişkilerinin var sanılmasına yol açar. Akdeniz Sabri'nin de böyle bir yanlışa düştüğü kolayca görülebilir.

Birinci görüş: Malthus

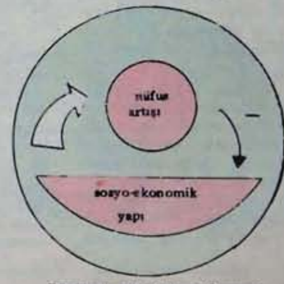

Üçüncü görüş: T.Merdol

İkinci görüş: S.Akdeniz

Şekil.1.

Dördüncü görüş: Urlanis, Guzevaty

Kalabalık ülkeler, aynı zamanda kalkınmış ülkeler, o halde nüfus arttıkça kalkınma da artar diye düşünebilmek için aslında elimizde hiç bir kanıt yok.

Bundan daha önemlisi, kalkınmada toplumun üretim biçimini dışlayarak, şu ya da bu etkenin tek başına sorumlu görülmesi, belki aile sohbetlerinde dinlenebilecek, ama bilimsel geçerliği olmayan önerilerle sonuçlanır. Akdeniz Sabri'nin düştüğü durum da aşağı yukarı bu oluyor. Ancak bu düşünceye katılan başkaları da yok değil. Örneğin, Osman Nuri Koçtürk şöyle diyor: "Türk toplumunun en verimli yatırım sahası hiç şüphe yok ki gene çocuk olacaktır. Türkiye 100 milyon insanı Amerika'da olduğu gibi üstün hayat seviyesine uygun bir şekilde besleyip yaşatabilecek imkanlara sahiptir." (2, s. 172)

AŞIRI DETERMİNİZM

Üçüncü görüş ise "Sosyo-ekonomik yapı nüfusu belirler. Nüfus artışı gerikalmış ülkeler için bir zorunluluktur ve kalkınmaya olumsuz bir etkisi olmaz" diyor. Başka düşüncelerle birlikte bu görüşleri de içeren bir bildiri, 1978 Sağlık Kurultayı'na sunuldu. Tahire Merdol'un hazırladığı bu bildiriyi biraz yakından incelemek gerekiyor. (3)

Önce yazarın sosyo-ekonomik yapı ile nüfus artışı arasındaki ilişkiyi nasıl değerlendirdiğine bakalım. Yazar diyor ki: "Toplumsal eşitsizliğin olduğu ülkelerde en yoksul sınıfların doğurgan olması, toplumsal bir zorunluk olarak ortaya çıkmaktadır" (3, s. 8). Yani, bir başka deyişle, bu ülkelerde sosyo-ekonomik yapı, nüfus artışının hızını belirler. Ya nüfus artışının sosyo-ekonomik yapıyı etkilemesi ne biçimde ortaya çıkıyor? Bu sorunun yanıtı yazının bir yerinde şöyle veriliyor: "Geri kalmış ülkelerde halkın beslenme biçimini etkileyen birinci unsur, nüfus artışı değil, bu halkların iradesi dışında alınan ticari kararlar olmaktadır." (3, s. 6) Yani, yazara göre nüfus artışının pek öyle olumsuz etkileri yok. Acaba nüfus artışı azalsa ya da azaltılsa bunun bir takım sonuçları olur mu? Şöyle diyor yazar: "Varılan sosyo-ekonomik koşullarda nüfus artışı yavaşlasa ve yiyecek üretimi artsa bile, bunun nimetlerinden yoksullar değil, geri kalmış ülkelerde üretim ilişkilerini denetleyen egemen sınıflar yararlanır." (3, s.4). Aynı düşünce bir başka yerde yine karşımıza çıkıyor: "... bu toplumlarda (geri kalmış kapitalist ülkeler), varolan sosyal eşitsizlik sürdükçe, bu sınıfların nüfusu artmayıp azalsa bile, yoksulluklarının sonu gelmeyecektir." (3, s. 9) O halde çare ne olabilir? Yazar şöyle öneriyor: "Değişmesi gereken şey, tüketimin değil, üretimin insan gereksinimlerine denk düşecek biçimde düzenlenmesini engelleyen kaynaklar üzerindeki mülkiyet tarzıdır." (3, s.5). Yani nüfus artışı az da olsa çok da olsa, yoksullar sömürülüyor, bu sömürü kalkmadan durumlarında bir değişiklik olmaz.

Bilindiği gibi, iki kavram arasında etkileşim varsa, bu tek yönlü bir ilişki olamaz. Eğer birisi ötekini etkiliyorsa, mutlaka öteki de birinciyi etkiliyordur. Merdol, nüfus artışı ile sosyo-ekonomik yapı arasındaki etkileşimin bir yanını anlatıyor, ama öteki yanı üzerinde durmuyor. Böylece nüfus artışı, sosyo-ekonomik yapının doğal bir sonucu, bir uzantısı sayılıyor, kendi başına düşünülebilecek bir kavram olmaktan çıkıyor. Nüfus artışı, sosyo-ekonomik yapının bir bölümü olarak algılandığından, düzen değişmeden nüfusun yoksulların yararına olarak planlanamayacağı düşüncesi ortaya konuyor. Bu görüşün eleştirisi ise yazımızın ikinci bölümünde ele alınacak.

KAYNAKÇA:

(1) Üner, Sunday: Nüfusbilim Sözlüğü, Hacettepe Üniversitesi Yayınlar. D-17, 1972, Ankara.

(2) Akdeniz, Sabri: Çağımızda Nüfusun Önemi ve Türkiye'nin Nüfusu, Tür Kültür Yayını, 1977, Ankara

(3) Merdol, Tahire: Geri Kalmış Ülkelerde Nüfus Artışı ve Beslenme, 15 Mart 1978 Günü Sağlık Kurultayı'na sunulan bildiri, basılmamış metin, Ankara

(4) Urlanis, B.: Marxism and Birth Control, Nüfus Çalışmaları Bilimsel Birliği Yıllık Konferansında sunulmuştur, Avustralya, Ağustos 1977.

(5) Urlanis, B.: Contemporary Problems of Population Growth, International Affairs, Mart 1977, s. 106, Moskova

(6) Malthus, Thomas: Nüfus İlkesi Üzerine Özet Bir Görüş, 1824 (1830) (8) numaralı kaynağın içinde, New Jersey

(8) Marx K., Engels, F.: Nüfus Sorunu ve Malthus, Sol Yayınları, Haziran 1976, Ankara

(9) Ehrlich, Paul: Population Bomb, Ballantine Books Inc., Mart 1971 (İlk baskı Mayıs 1968), New York.

(10) Dumont, Rene: Uçurumun Kıyısındaki Dünyamız, Varlık Yayınları, Nisan 1976, İstanbul

TEKSTİL İŞÇİLERİ GREV YERİNDE SALDIRIYA UĞRADI

İşçi sınıfının mücadele örgütleri içi boş bir hiyerarşik kademelenmeden ibaret değildir. Örgütlenme biçimiyle özüyle ilkesel bir bütünlük taşırlar.

Örgütlerin niteliğini geliştiren, onları gerçek birer mücadele aracı haline getiren bu ilkesel bütünlüktür ve burjuvazinin saldırı hedeflerinden en önemlisi olagelmiştir. Kaba kuvvet, baskı ve zorla elde edemediklerini, dolaylı yollardan, oyunlarla, dolaplarla elde etmek de burjuvazinin saldırı biçimlerinden biridir. İşte bilimsel sosyalist örgüt anlayışının ilkelerini tahribe yönelik saldırı biçimini bu ikincisi oluşturuyor.

Burjuva ideolojisi, onun ikiyüzlülük ve sahtekarlığa dayanan mücadele anlayışı işçi sınıfı örgütleri içinde zemin bulmaya çalışıyor ve bir kere bulunca ilkelerin yerini almaya başlıyor.

Bugün Tekstil Sendikasında yaşanan budur. 26 Temmuz'da yapılacak Tekstil genel kurulu, aşağıda kısa bir manzarasını vereceğimiz durumdan çıkmanın bir adımı olmalıdır. İlkesiz, burjuva politikacılarına özgü mücadele yöntemleri sendikal mücadelenin bilimsel ilkelere dayalı yöntemi karşısında iflas etmeye mahkumdur.

TEKSTİL Genel Merkez yöneticilerinin tabandan kopuk, uzlaşmacı ve çıkarcı tutumu işçiler arasında merkeze karşı muhalefeti hızla güçlendiriyor. Çeşitli şube ve işyerlerinde Genel Merkez yöneticilerinin bu nitelikleri açık olarak görüldü. Sendika yönetimini ellerinde tutmak isteyen Merkez yöneticileri, kendilerine muhalif olan şube yöneticilerini hangi görüşte olursa olsun görevden alarak, şubeleri feshederek, kongreleri iptal ederek ayakta kalmaya çalışıyor. Her türlü anti-demokratik yöntemi kullanmayı meşru gören TEKSTİL merkez yöneticileri kendilerine muhalif olan işçileri parçalamak için de çeşitli oyunlara başvuruyorlar.

MUHALEFET Mİ? PROVOKASYON MU?

Farklı görüşler taşıyan gruplar arasında çatışma çıkarmak, provokatörler kullanmak bilinen eski bir yöntemdir. Ama hâlâ geçerli olabildiği görülüyor.

Bir süre önce TEKSTİL Beyoğlu Şube Kongresinde meydana gelen olaylar hâlâ bir çözüme ulaşamadı. Genel Merkez'e muhalif grupların birliği yolunda harcanan bütün çabalar, özellikle TİP'li işçilerin girişimleri Beyoğlu Şubesi eski şube başkan vekili Hasan Uzun ve arkadaşı Habil Şahin'in gayretleriyle önlendi. Genel Merkezin Beyoğlu Şube yönetimini meşru saymaması üzerine TİP'li işçiler yeniden girişimlerde bulundular. Kendilerinin "ilerlemeci olduğunu" söyleyen, içlerinde Hasan Uzun'un da bulunduğu grup anlaşılmaz bir tutumla bu girişimin de başarıya ulaşmasını önledi.

Olaylar bundan sonra daha da büyütülmeye çalışıldı İşçiler arasındaki her türlü bölünmenin, tasfiyeciliğin gelişmesinden ve düşmanlık yaratılmasından sonsuz çıkarı olan burjuvazi ve adamları da bu gelişmelerde boş durmadılar.

Bir süre önce Şişli'de Neyir Fabrikası temsilcisi fabrikadan çıkarken Hasan Uzun'un içinde bulunduğu bir grubun saldırısına uğrayarak dövüldü. Burun kemiği çatladı. 1. Levent'te Philips Fabrikası karşısında içlerinde TİP üyelerinin de bulunduğu bir grup tekstil işçisine bir otomobilden ateş açıldı.

TEKSTİL Üyesi ve DGM'ye karşı direnişte işten atılmış ve halen işsiz bulunan bir işçi oturduğu kahvede saldırıya uğradı ve dövüldü.

TEKSTİL İŞÇİLERİ GREV YERİNDE SALDIRIYA UĞRADI

Kısa bir süre önce Tekstil Sendikasında örgütlenen ve toplu sözleşme görüşmelerinde uzlaşmazlığa giderek greve başlayan GENÇLER işyeri işçileri bölgedeki çeşitli fabrikaların işçileri tarafından ziyaret ediliyor. GENÇLER işçilerinin grevini ziyarete giden TEKSTİL üyesi SUNJÜT işyeri baştemsilcisi, Hasan Uzun, Habil Şahin ve arkadaşlarının saldırısına uğradılar.

Saldırgan Hasan Uzun "Derhal grev yerinin boşaltılmasını söylerken SUNJÜT işçilerinin hiçbir yere giremeyeceği fetvasını da verdi. Grevci işçiler ve ziyarete gelen Sunjüt işçileri grev yerini boşaltmayınca bu kez Hasan Uzun, Sunjüt temsilcilerinin dışarı çıkmasını istedi. Grev yerinde işçiler arasında kavga çıkmasının grevi olumsuz etkileyeceğini ve böyle birşeyin ancak patronun işine yarayacağını söyleyen Sunjüt işçi temsilcileri dışarı çıkınca da Hasan Uzun ve adamları sopalarla üzerlerine saldırarak dövdüler. Daha sonra Grev yerinde asılı bulunan "Örgütlü Birleşik Güç Yenilmez" pankartını indiren saldırganlar olay yerinden uzaklaştılar.

Sunjüt işçilerinin grev yerine astıkları "Örgütlü Birleşik Güç Yenilmez" pankartı grev komitesi tarafından tekrar asıldı.

Geçtiğimiz günlerde sona eren TEKSTİL Genel Merkez yöneticilerine karşı açlık grevi içinde Tekstil Beyoğlu Şube yönetimini elinde tutan "ilerlemeci" grupla birlikte Hasan Uzun da vardı. Antidemokratik, tasfiyeci yönetime karşı açlık grevinin içinde olmakla, kendisiyle aynı düşünceyi paylaşmayanlar üzerine saldırılar düzenlemenin nasıl bağdaştığı tekstil işçileri arasında da merak konusu. Bu merak ancak "ilerlemeci" Hasan Uzun ve her zaman birlikte olduğu "meslektaşı" Habil Şahin'in kişiliklerіyle açıklanabiliyor.

Tekstil Sendikasının içinde bulunduğu bunalımı aşmanın yolu, sendika içinde birliği sağlayacak bileşimde demokratik bir yönetim oluşturulması ve sendika içi demokrasinin hayata geçirilmesidir.

İSTANBUL GAZETELERİ İÇİNDE EN ÇOK RESMİ İLANI MAOCU CERİDE ALIYOR

Türkiye gazeteleri içinde günlük tirajları 50 bini aşan topu topu 6 gazete var. Bunlardan İzmir'de çıkan ve 54 bin satan Yeni Asır dışında kalanları İstanbul gazeteleri. Ankara'da çıkan gazeteler içinde günlük tirajı 4 bin 500'ü aşanı yok. İstanbul'un 5 büyüğü ise sırasıyla Hürriyet, Günaydın, Tercüman, Milliyet ve Cumhuriyet.

Bu beş gazetenin resmi ilan gelirleri çok daha az satan, topu topu 5 - 10 bin dolayında satan bir dizi sağcı, kafatasçı gazetenin resmi ilan gelirlerinden düşük. 1977 yılı rakamlarına göre, İstanbul gazetelerinden 2 milyon 800 bin lira üstünde resmi ilan geliri alanların listesi şöyle:

Aydınlık	2	Milyon	942	bin	lira
Bayrak	2	"	933	"	"
Millet	2	"	926	"	"
Cumhuriyet	2	"	887	"	"
İstanbul	2	"	870	"	"
Son Havadis	2	"	863	"	"
Günaydın	2	"	825	"	"

Listeden görülebileceği gibi en çok devlet desteği gören gazetelerin başında ırkçı-kafatasçı bir gazete gelmektedir. Aydınlık gazetesi kısa ömrü boyunca listede görülen öteki sağcı gazetelerin resmi ilan gelirlerini geride bırakmayı başarabilmiştir.

Öte yandan İstanbul gazeteleri içinde günlük tirajları 2 binin altında olan 7 gazete bulunmaktadır. Bu gazeteler de bir aylık günlük tiraj ortalamalarına göre şöyle sıralanmaktadır:

Marmara	1 426
Günlük Ticaret	1 315
İstanbul Postası	1 311
Olaylarla Yenigün	1 270
Jamanak	1 192
Tünaydın	1 176
Politika	1 113

Bu listeden görülebileceği gibi İstanbul gazeteleri içinde günlük tirajı en düşük olan gazete Politika'dır. Günde ortalama bin dolayında satışı olan ve artık kapalı devre çıkmaya başlayan Politika'nın yıllık resmi ilan geliri ise 1 milyon 956 bin liradır. İstanbul gazetelerinin resmi ilan gelirlerini ve günlük tirajlarını biraraya getiren böyle bir araştırma gerek ilan gerekse tiraj bakımından uçlarda verdiği ilginç sonuçlarla dikkat çekmektedir.

YARIŞ, AMA KİMİN İÇİN?

Ömer F. AYDIN

15.7.1978 tarihli Cumhuriyet gazetesinde İlhan Selçuk'un tutarsızlıklarla dolu bir yazısı yayımlandı. Örgütlü sosyalist hareketi ve liderini de tamamlamayı amaçlayan; yeterli bilinç düzeyine ulaşmamış, sol eğilimli kişileri etkileyebilecek bu yazı üzerinde durmakta yarar var.

Unutmamak gerekir ki: "Burjuva ideolojisi, işçi sınıfını, işçi sınıfının müttefiklerini doğru mücadele çizgisinden saptırabilmek, işçi sınıfını müttefiklerinden tecrit edebilmek için zaman zaman "radikal", "ilerici" kılıklarda ortaya çıkar. Burjuva ideolojisinin bu "örtülü" saldırısı, ideolojik mücadelenin daha zorlu koşullarda daha büyük bir titizlikle verilmesini gerekli kılar.

Burjuvazinin egemenliği, hiç bir zaman, yalnızca devletin elindeki güçlere, katıksız ve doğrudan bir sermaye ideolojisi etkinliğine dayanmaz. Burjuvazinin egemenliğinin önemli dayanaklarından biri de önce işçi sınıfını sonra da işçi sınıfının yanında yer alacak kesimleri; bilimsel ideolojiden uzaklaştırabilmek için kurulan "radikal" hatta "ilerici" tuzaklardır. Bilimsel sosyalist düşüncenin dışında kalan, dolayısıyla doğrudan doğruya burjuvaziden kaynaklanan bu tür görüşlere karşı mücadele, sosyalist harekette büyük önem taşımaktadır. '(I)

Bu kısa alıntıdan sonra yazıyı irdelemeye geçebiliriz. Sayın Selçuk'a göre, soldaki bölünmelerin, tekkeleşmenin nedeni şu. Hayatın dışına düşen birtakım "saçlı sakallı" sosyalist liderler var. Bunlar çocuklar gibi birbirlerine küsmüşler. Öğrenciler de onlara bakıp tekkeler kuruyorlar.

Senaryoyu böylece düzenledikten sonra, "hayatın içinden" sesleniyor İ. Selçuk. Suçlu kim? Yanıtı sorunun içinde. Üstelik bu tekkeciler emekçi halk kesiminde örgütsel ç lışm lar da yapıyor, yürümeyince kağıt üstünde şunu bunu suçlama yarışına başlıyorlarmış.

Birkere örgütlenme çalışması yapan, böyle bir gereksinme duyan "tekke" yok. Gerçek tekkelerin amacı örgütlenmek, örgütle birlikte iktidara yürümek değil. Yazıları, sloganları, tavırları ile bunu açık açık söylüyorlar. İkincisi TİP kuruluşunun üzerinden iki sene gibi kısa bir süre geçtikten sonra 250'ye yakın yerde örgütünü kurmuş, seçimlere katılmış, radyoda televizyonda, alanlarda sosyalizmin sesini duyurmuş bir örgüt. Büyümesini aralıksız sürdürüyor. Elbette bunu AP'nin ya da CHP'nin örgütlenme alanı ile karşılaştırırsanız sonuç farklı olur. Ama bunca saldırı, bunca düşmanlığa karşın başarılmış bir iş olduğunu düşünürseniz, anlamı ve değeri artar. Unutulmaması gereken bir başka şey de. "sosyalizme giden yolun, dikensiz bir gül bahçesinden geçmediğidir.' (2)

Yine sayın Selçuk'a göre, 'kurtuluş namlunun ucundadır", "güleryüzlü sosyalizm", "kahrolsun Sovyet sosyal emperyalizmi", "bağımsızlık-demokrasi ve sosyalizm savaşı bir bütündür." vb. diyenler kafa kafaya verdi mi her iş çözülmektir. Yeterki bu düşüncedekilerin liderliğini yapan 'saçlı sakallı' lar çocukluğu bıraksın. Eğer gerçekten böyle düşünüyor, böyle bir sonucun gerçekleşebileceğine inanıyorsa sözümüz yok. Ömrü boyunca boş boşuna bekleyecek demektir. Burjuvazinin enjekte ettiği kalıplarla düşünmenin kolaylık ve rehavetine dalanlar, ikide bir hayal kırıklığına uğramaya da alışmalıdırlar.

Fazla bir araştırma yapmaya gerek yok. Gazeteleri izleyenler bilirler. Fransa, İtalya, İspanya, Portekiz vb. ülkelerde seçimlere katılan sol etiketli 10 dan fazla parti ve seçimlere katılamayan -esasen böyle bir düşüncesi de olmayan- yüzlerce sol grup vardır. Ne dersiniz sayın Selçuk, bu ülkelerdeki saçlı-başlı (patron, sakallı) liderler de birbirlerine küsmüşler midir?

DİSK ile TİP'nin düzenlediği mitingleri karşılaştırmış sayın Selçuk. DİSK bir meydana iki yüz bin kişi toplarken, seçim mitingine iki bin kişi toplayamayan kimler, diye soruyor. Bir sendika ile bir partinin toplantılarını karşılaştırarak sonuç çıkarılmaya çalışıldığını ilk kez görüyoruz. İyiki Fenerbahçe her hafta stada elli bin kişi toplarken, diye başlamamış. Parti toplantısı ile, sendika toplantısı arasındaki farkı bile kavrayamayanların bu konularda yazı yazarken biraz düşünmeleri gerekir.

Hele hele, sözde ilericilerden gelen ve sınırları vatan hainliğine kadar genişletilen suçlamalar, sağdan ve soldan örülen düşmanlık duvarlarıyla boğuşa boğuşa seçime katılmış, tüm olanaksızlıklara karşın çok başarılı bir seçim kampanyası yürütmüş bir parti ise bundan söz ederken en azından daha dikkatli olmak gerekir.

Diyarbakır sıkıyönetim mahkemesinde kendisine sorulan bir soruya TİP'li Niyazi Tatlıcı'nın verdiği yanıt ünlüdür.

- Memleketi ikiye bölecekmişsin, öyle mi? diyenlere,

- Memleket hıyar mı ki ikiye böleyim, demiş Niyazi Usta.

Sayın Selçuk ne de olsa kibar adam. Hıyara değil, baklava tepsisine benzetmiş soldaki birikimi. Ellerinde bıçaklarla bu tatlıyı dilim dilim bölen bir takım insanlar düşlüyor. Ekonomik, sosyal, siyasal pek çok yönü olan bir olguyu sıkıyönetim yargıcının mantığı ile çözmeye kalkarsanız sonuç böyle olur. Size de sıkıyönetim savcısından başkası inanmaz.

3-4 senedir moda olan ama hangi bilimsel araştırmaya ya da ankete dayanılarak bulunduğu açıklanmayan bir tahmin var. Solda bir milyon oy'un varlığından sözediliyor. İşte bölündüğü için acı duyulan tatlı bu. Hayali bir tatlıyı hayali bıçaklarla bölmek Şarlo ya yakışıyor belki ama size hiç yakışmıyor sayın Selçuk.

Burada önemli olduğuna inandığım bir noktaya değinmek istiyorum. Çünkü bir milyonluk oy mantığı biraz da buna dayandırılıyor. TİP bundan 13 yıl önce üç yüz bin dolayında oy alırken sosyalistlere olduğu kadar, bilim meraklısından, türkü düşkünlerine kadar uzanan bir tabana da yaslanıyordu. Yine o günlerde CHP'nin iktidar olma şansı hiç yoktu. Bütün bunları bir kenara iterek, 12 mart ta insanlar ezildi, birikim en az üç misli artmıştır diye mantık yürütmenin ciddiyetle bağdaşacak yanı yoktur.

'Bazı ordularda her tabura bir general düşer, her gemiye bir amiral. Sosyalist kesimde liderlik işi buna döndü. Bir kez lider oldun mu, sonuna dek lidersin.' diyor. Bu suçlamanın Berlinguer, Marchais gibi yaşayan liderleri de kapsayabileceğini belirterek sözü Lenin'e bırakalım. 'Partimizin IX. Kongresinde (Nisan 1920) -liderlerin diktatörlüğüne-, -oligarşiye- vb. karşı dikilen küçük bir muhalefet vardı. Demek ki Almanlardaki bu -çocukluk hastalığı- bu -sol komünizm- denen şey, yeni bir şey değildir ve o kadar korkulacak birşey de değildir.' (3)

N Hikmet'in Mr.Lorenzo için söylediklerini biraz değiştirerek yinelemek isterim. "Biraz da ekonomi-politik sayın Selçuk. Biraz da ekonomi-politik. Yalnızca Cumhuriyet gazetesinin ekonomi sayfasını şöyle bir karıştırıp, bilimsel yazılar yazma devri geçti artık."

"Biz kişileri, kendileri hakkında ne düşündüklerine ve söylediklerine göre değil, teorik sorunları nasıl çözdüklerine, kafadarlarına, çözemlerine ve izleyicilerine neleri öğretmiş ve öğretmekte olduklarına göre yargılamalıyız.' (4)

(I) - Metin Çulhaoğlu, Yurt ve Dünya, sh. 410 Sayı 9
(2) - Behice Boran
(3) - V.İ.Lenin, Sol Komünizm, Bir çocukluk Hastalığı, sh.41 Sol Yayınları
(4) - V.İ.Lenin Collected Works, Vol.14

Son kez 22 işçi daha işten çıkarıldı
Yidaş'tan atılan işçiler Tarsus Teksif Şube başkanı inandıoğlu hakkında dava açmak için Savcılığa başvurdu
Şoför ve muavinin yaralandığı Yidaş servis arabasına köy yolunda meçhul kişiler tarafından ateş açıldı
Tekstil Sendikası, üyelerine baskı yapıldığını iddia ediyor

Yidaş'ta çember kırılıyor

1973 yılında, kurulma çalışmaları, CHP-MSP Hükümeti tarafından kredi verilmemesi nedeniyle kapanmakla karşı karşıya kalan Yidaş İplik fabrikasına daha sonra 1.MC Hükümeti tarafından verilen 50 milyon TL kredi ile yeniden montaj çalışmalarına başlandı. 1975 yılında montajı tamamlanan fabrikada üretime geçilmeden, sarı Teksif sendikası ile yapılan gizli anlaşmayla toplu sözleşme imzalandı ve her yıl için 20 TL verildi.

İşyerindeki çalışma koşullarının kötülüğü de bu sözleşmeye eklenince işçiler çeşitli zamanlarda direniş, yemek boykotları ve işi yavaşlatma eylemleri ile tepkilerini gösterdiler. Bunun sonucunda Teksif yeni tedbirler almak zorunda kalmış ve sendika şube başkanını görevden almıştı. Yerine atanan ve daha sonra da usulsüz seçimlerle genel merkez tarafından başkan olarak seçtirilen Nejdet İnandıoğlu, Çukurova İplik Fabrikası patronu tarafından kurdurulmuş TÜM-İŞ sendikasının başkanıydı. Ancak bu oyun da tutmadı ve Yidaş işçilerinin mücadelesi durdurulamadı. Yidaş işçileri 1 yıllık bir çalışma sonunda DİSK çatısı altında toplandılar ve 1 Şubat'ta biten toplu sözleşme döneminde yetki beyanında bulundular.

16 Mart günü yapılan ve MİSK'e bağlı Türk Mensucat ile Teksif'in de katıldığı irade beyanında Tekstil oyların çoğunluğunu almasına karşın salt çoğunluğu sağlayamadığından durum mahkemeye intikal etti. Bu arada Yidaş'ta işçi kıyımı da başladı. DİSK üyesi işçiler tenha yollarda kıstırılarak dövülmeye, yoğun olarak oturdukları köylere servisler gönderilmemeye başlandı. Bunlar da yetmeyince işçilerin kendi paralarıyla tuttukları servis otobüsü kurşunlandı.

Bütün bunlar Yidaş işçileri yıldıramadı. 6 Haziran günü Mahkeme kararıyla ikinci defa yapılan seçim sonucunda Tekstil'e çıkan oylar büyük ölçüde arttı.

Tüm baskılara karşı Yidaş işçilerinin mücadelesi sürüyor ve sonuna kadar da sürecek.

EMPERYALİZM, ONULMAZ DERDİNE ÇARE ARIYOR

Rüstem DEMİRCİ

Emperyalist-kapitalist sistemin 'kalbur üstü' yedi ülkesinin devlet ve hükümet başkanları geçtiğimiz haftanın başında Federal Almanya'nın başkenti Bonn'da bir araya geldiler. Bu toplantı Bonn Zirvesi olarak anılacak. Kapitalist sistemin içinde bulunduğu ve gittikçe derinleşen ekonomik bunalım dolayısıyla Zirve'ler bir süredir adlarına yakışan ciddiyetve ağırlığı yitirerek yıllık olağan toplantılar halini almaya başladılar. Bonn, 1975'den sonra yapılan 4. Zirve oluyor. Şöyle bir anımsarsak. 1975'de Rambouillet, 1976'da Porto Rico ve 1977'de Londra.

NİÇİN BULUŞUYORLAR?

Zirve'ler Fransa Devlet Başkanı Valery Giscard D.Estaing in girişimiyle başlatılmış. Yedi büyük kapitalist ülkenin en üst düzeydeki temsilcileri ekonomik bunalımın dertlerine karşılıklı anlayış ve işbirliği ışığında kararlaştırılacak ortak önlemlerle çare arayacaklarını söylüyorlar. Zirve'lerin resmi gerekçesi bu. Yani, 'ekonomik bunalımdan kurtulmak''. Bu gerekçe artık iyice can çekişmekte olan bir sistemin en güzide temsilcilerinin biraraya gelişini açıklamada yetersiz kalıyor. İki yönden, Birincisi, bu ifade biçim olarak eksik, ikincisi de anlamı açısından yanlış. 18 Temmuz tarihli Le Monde gazetesi, Bonn Zirvesi haberini verirken şu başlığı atıyordu: "Yediler dünya ekonomisini canlandırmaya kararlı olduklarını açıkladılar. 'Bu başlığa bakılırsa yedi büyük kapitalist ülkenin dünya ekonomisine yararlı olabilmek için zahmet edip biraraya geldiği düşünülebilir. Yani ABD den Bay Carter, Japonya'dan Bay Fukuda, Federal Almanya'dan Bay Schmidt, İngiltere'den Bay Callaghan Kanada'dan Bay Trudeau, Fransa'dan Bay Giscard ve İtalya'dan Bay Andreotti bu denli insani bir amaç için işlerini güçlerini bırakıp Bonn'da buluştukları.Gerçek hiç de öyle değil. Bakıyorsunuz, ekonomik görüşmeler arasında hep yukarıda anılan yedi ülkenin sorunları üzerinde duruluyor. Emperyalist liderlerin herşeyden önce kendi ekonomik sistemlerinin içinde bulunduğu bunalım dolayısıyla ortak bir toplantıyı gerekli gördükleri ortaya çıkıyor.

PARLAK GÜNLER MÜMKÜN MÜ?

Bu yol dördüncüsü yapılan Zirve'lerin başlıca nedeni emperyalist-kapitalist sistemin gittikçe derinleşen, derinleştikçe çözümü güçleşen bunalımı. Akla geliveren bir soru: Zirve'lerde kapitalist sistemin yedi büyüğünün ulusal ekonomilerini diriltmek ve eski parlak günlere döndürmek amacıyla toplandığı söylenebilir mi? Kesinlikle değil. Bu toplantılar sonunda kendi ülkelerinin emekçilerine de "ulusal pasta"dan daha büyük bir pay verilmesine yol açacak kararları almayı kesinlikle düşünmüyorlar. Ekonomik anlamda niyetleri dümdüz bir çizgiye benziyor. Uluslararası tekellerin kârlarına kâr katmak, işte bunun yolları aranıyor. Zirve'lerin gündemlerinde bulunan başlıca konulardan ikisi hızla artan enflasyona ve işsizliğe çözüm bulmak olmasına karşın 4 yıldır bu sorunların hiçbirine olumlu, bir çözüm bulunamadı.

KERVAN MİSALİ

Ancak yine de her Zirve'den sonra parlak demeçler veriliyor, yapılan ortak açıklamalarda önemli adımlar atıldığı belirtiliyor. Bu yıl Zirve'ye Avrupa Komisyonu Başkanı Roy Jenkins'de katıldı. Toplantının teorik açıdan hazırlanmasında etken olan OCDE (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü) yedi büyükler arasında "lokomotif" doktrinin yerine "kervan" doktrininin alınmasını diliyor. Yani örneğin, ABD, Japonya ve Federal Almanya'nın ekonomik açıdan emperyalist kardeşlerini çekip sürüklemeleri yerine, bazıları ön sırada yer de alsa hepsinin birden tıpkı bir kervan gibi hareket etmesi gerektiğini öngörüyor. Burada, aynı hızda hareket etmeyen şeylerden ibir kervan oluşturma sorunu ortaya çıkıyor. Kervanın kimi öğeleri diğerlerine göre oldukça hızlı giderken kimisi durmakta, kimisi ise geriye gitmektedir. Basit bir fizik yasasına göre, farklı ivmelere sahip makinaları uyumlu birbiçimde biraraya getirmek, üstelik onları ileri doğru harekete geçirmek olanaksız. OCDE'nin kendi derlediği veriler de bunu açıkça ortaya koyuyor. (Bk.Tablo) Bu tablonun ödemeler dengesi açısından değerlendirilmesi kapitalist sistem adlı makinenin en iyimser bir tahminle yerinde sayacağını ortaya koyuyor.

ORTAK NOKTA: SÖMÜRÜ

Yine OCDE'nin derlediği ulusal istatistiklere göre, emperyalizmin yedi büyük başının üzerinde en çok anlaştıkları konunun işsizlik olduğu görülüyor. Hesaplanan son ay itibariyle, 7 lerin, işsizlerin çalışan nüfusa oranı olarak işsizlik oranları aşağıyla şöyle. ABD'de %5,7, Kanada'da: %8,6, Japonya'da: %2 3, Federal Almanya'da. %3,9, İngiltere'de. %5,7, Fransa'da %5,7 ve İtalya'da %6,8. Emekçileri sömürme ve baskı altında tutma konusunun Zirve'ye katılanlar arasında geniş kabul gördüğü ortada.

Bonn Zirvesi'nin gündeminde bulunan başlıca konular şunlardı: Enflasyon ve işsizlikle mücadele; enerji sorunu ve enerji tüketimini kısıtlamaya yönelik önlemler, uluslararası ticaret ve korumacılık, az gelişmiş ülkelerle ekonomik ilişkiler ve uluslararası para sorunları. Bu sorunlar arasında ekonomik gelişme, enerji ve para sorunları üzerinde uzun boylu duruldu. Sonuçta da, elle tutulur hiçbir şey ortaya çıkmadı. Bütün ülkeler işsizlik ve enflasyonla mücadele konusunda ortak çaba göstereceklerini belirttiler. Pazarlıklar özellikle 7'lerin içindeki 3 büyükler yani ABD, Federal Almanya ve Japonya arasında cereyan etti. Ortak bildiride ABD'nin dış ticaret açığının en önemli nedeni ola petrol ithalini kısma yönünde çaba göstereceği, Federal Almanya'nın ülke içi harcamaları kısma yolunda gerekli önlemleri alacağı ve Japonya'nın da büyüme hızını artıracağı belirtiliyordu. Daha sonra tarafların temsilcileri kararlaştırılan önlemlerin karşı tarafça uygulanabilirliği konusundaki kaygılarını belirtiyorlardı. Para sorunları konusunda ise Zirve sonrasında da tam bir belirsizlik egemendi. Amerikan Doları'nın özellikle son bir yıl içinde Avrupa para borsalarında hızlı ve sürekli kazanan bir düşüş içinde bulunması dolayısıyla Fransa ve Almanya bu düşüşün etkilerinden Avrupa'daki kapitalist ülkelerin paralarını korumak amacıyla bir dizi önlem alınmasını öneriyordu. ABD tarafı ise bu önlemlerin ayrıntılarının açıklanmadığını öne sürerek herhangi biryorumda bulunmaktan kaçınıyordu. Ortak bunalım ve onun getirdiği sorunların ağırlığı 7'leri biraraya gelmeye zorluyor ancak aralarındaki çıkar çatışmaları ve çelişkiler etkin karar ve önlemlerin alınmasını engelliyordu.

1978 YILINDA EN BÜYÜK KAPİTALİST ÜLKELERDE BAZI EKONOMİK GÖSTERGELER

	GSMH (artış) (%)	Fiyat (artış) (%)	Ödemeler Dengesi (Milyar Dolar)
ABD	4,2	6,9	- 19,2
Kanada	3,7	9	- 3,7
Japonya	5	3,5	10
F. Almanya	3,2	2,7	3
İngiltere	3	7,7	3,5
İtalya	1	12,2	1,7
Fransa	3,2	9	– 2

Kaynak: OCDE

SALDIRI BORUSU

Bonn Zirvesi emperyalizmin politik bunalımında bir kez daha gözler önüne seriyordu. Nitekim "dünya ekonomisini bunalımdan kurtarmak" üzere Bonn'a gelmiş ları Başkan Carter yanısıra Alman Başbakanı Schmidt'i de alarak Berlin'e geçiyor ve emperyalistlerin saldırganlığını bütün aleme duyuruyordu. Bilindiği gibi, II. Dünya Savaşı sonrası Batı Berlin bağımsız bir statüye kavuşturulmak istenmişti. Kentin en yüksek yetkilisinin Belediye Başkanı olması gerekirdi. Ancak Carter burada yaptığı konuşmada Berlin'in Federal Almanya'ya ait olduğunu bahsedilen biçimde Berlin halkına değil de Schmidt'e seslendiyordu. Carter Batı Berlin'deki Alman ve Amerikan birliklerini selamlarken onlara "Berlin ve güvenilir bir Batı kalesinin en güzide kolu" biçiminde seslendiyordu. Böylece de insan hakları ve temel özgürlükler maskası ardında uluslararası yumuşama ve Helsinki Belgesi'nin tek düşmanının emperyalistler ve yandaşları olduğunu kanıtlıyordu.

Ölüm tüccarlarını tanıyalım

Barış ve Yumuşama Politikası emperyalizmin tüm baltalama girişimlerine rağmen uluslararası alanda giderek daha fazla destek kazanmakta. Dünyanın tüm barışsever, demokratik güçleri yumuşama politikasının, "askeri yumuşama" ile tamamlanmasını talep ediyorlar.

Emperyalizmin dünya çapında emellerini gerçekleştirmek, yayılma politikasını sürdürebilmek için yumuşamanın uluslararası yaşamın temel politikası haline gelmesine karşı çıkışı doğası gereği. Ancak, hepsi bu kadar da değil. Emperyalizmin detanta karşı girişimlerinin, yumuşamanın askeri detantla tamamlanmasını engelleme isteminin arkasında, bu temel stratejik nedenler yanında, daha kısa vadeli, özel çıkarlarda var. Bu nedenlerlede silahsızlanma için atılacak her türlü adımı engellemeye çalışıyorlar. Tüm insanlığa yönelik ölümtehdidini ortadan kaldıracak silahsızlanma girişimleri, emperyalizmin silah satışlarından, ölüm ticaretinden elde ettiği "tatlı kârlar" da ortadan kaldıracaktır. Bu yüzden, emperyalistler askeri yumuşamanın ön koşulu silahsızlanma çabalarına karşı çıkıyorlar.

KANLI TİCARETİN ASLAN PAYI ABD'YE GİDİYOR

Emperyalist ülkelerde ölüm endüstrisinin gösterdiği sürekli gelişmeler silah ticaretini de giderek daha büyük boyutlara ulaştırmakta. Tüm insanlık üzerinde en büyük tehdidi oluşturmakta. 1961 ile 1975 yılları arasında dünyada silah ticareti 4 misli artış gösterdi. Bu ölüm ticaretinde başrol doğal olarak emperyalizmin baş patronu ABD tarafından oynanmakta. Amerika Birleşik Devletleri dünya silah ihracatının tek başına %60' tan fazlasını gerçekleştirmektedir. 1952 yılından 1975 yılına kadar ABD'nin ölüm ticaretinden kazancı 60 milyar doları aşmış durumda. Bu rakama "askeri yardım" adı altında başka ülkelere silah sevkiyatı dahil değildir. ABD Kongresi raporlarına göre sadece 1977 yılında Amerika'nın başka ülkelere silah sevkiyatı 14 milyar dolar rakamına ulaşmış durumda. ABD'nin silah satışlarında başyeri son yıllarda NATO ülkeleri yerine Orta ve Yakın Doğu ülkeleri alıyor. Bu bölgelerde emperyalizmin döktüğü kanlar Amerika'ya dolar olarak akıyor. Bu bölge ülkeleri dışında Güney Kore, Avustralya, Şili bu satışların en hatırlı "müşterileri" durumunda. Emperyalizmin Yakındoğu'daki baş jandarması İran'ın son dört yılda ABD'den satın aldığı savaş malzemesinin miktarı 10 milyar doları geçti.

ABD silah tüccarlarının ölüm ticareti sonucunda. Saldırgan İsrail'in savaş kapasitesi son savaştada da fazlalaştı. 1978 yılında Amerika İsrail'e 1,8 milyar "askeri yardım" bir milyarı da satış olmak üzere 2.8 milyar dolarlık savaş malzemesi gönderecek. Irkçı Güney Afrika Cumhuriyeti'de Amerikan silah ticaretinin yılda 3 milyar dolarla başlıca müşterilerinden birisi.

Ölüm ticaretinde ABD yanında diğer emperyalist ülkelerde parsa toplamaktan geri kalmıyorlar. 1975 yılında İngiltere'nin silah satışları 1 milyar doları aşkındı. Fransa'nın silah satışları da gün geçtikçe artmakta. Son yıllarda Fransa'nın silah satışı yaptığı ülkelerin sayısı 80'i geçti. Federal Almanyanın asker-sanayi-ci kampleksinin ölüm ticaretinden elde ettiği kârlarda milyarlarca Mark tutuyor. İtalya'da ölüm ticareti ile uğraşan 170 fabrika ve firma mevcut.

Emperyalizmin ölüm ticaretinden özel sermayede çok büyük paylar alıyor. ABD'de özel şirketlerin 2. Dünya savaşını izleyen yıllarda elde ettikleri "kâr" 100 milyar doları aşkın. BM rakamlarına göre, Sovyetler Birliği'nin toplam silah satışının 400 milyar dolar olduğu dönem içinde ABD'nin 2000 milyar doları aşan satışlarının 407 milyar dolarlık kısmı özel sektöre ait. Büyük kapitalistler için dünyanın öbür köşesinde akıtılan kanlar "güzeller" uğruna kaldırılan kadehlere şampanya oluyor. Jacgueline Kennedy Onassis'in son gözdesi böyle bir uluslararası ölüm taciri imiş.

DÜNYA HALKLARI ÖLÜM TACİRLERİNİ İYİ TANIYOR

Dünya'da silahlanma harcamaları, BM istatistiklerine göre 350 milyar doları çoktan aştı. Buna karşılık dünyamızda yaşayan 800 milyon okur-yazar olmayan insanın okur-yazar hale getirilebilmesi için 15 yıllık programın, yeryüzünde açlığı ortadan kaldırmak için az gelişmiş ülkelerde yapılması gereken tarımsal düzenleme yatırımlarının, az gelişmiş ülkeler de sağlık sorunlarını üç misli daha iyi bir düzeye ulaştırmak için gereken harcamaların toplam maliyeti ancak 26 milyar dolar tutuyor. Yani dünyadaki askeri harcamalar toplamının %10'undan bile daha az.

1973 yılında Sovyetler Birliği kendisi dahil Güvenlik Konseyi'nin 5 sürekli üyesinin askeri bütçelerinin %10 azaltılarak elde edilecek fonların BM aracılığıyla bu sorunların çözümüne harcanmasını önerdi. Çin dahil diğer üyeler bu teklife yanaşmadılar bile. Bu örnek Sovyetler Birliğinin, tek başına ya da diğer sosyalist ülkelerle birlikte silahsızlanma yolunda yaptığı 70 somut öneriden yalnızca bir tanesi. Ama ölüm ticareti emperyalizm için temel bir politika. Dünya halklarını sömürmede, baskı altında tutmada stratejik bir sorun. Büyük Patronlar için kolay ve tatlı bir kâr alanı. Bunun için dünya barışını sabote etmek, askeriy yumuşamanın gerçekleşmesini engellemek için ellerinden geleni yapıyorlar. Ama tüm dünya halkları, demokrasi ve barış güçleride bu ölüm tacirlerini iyi tanıyorlar. Ölüm ticaretine, emperyalizme karşı yılmadan mücadele ediyorlar.

Şah, Afganistan devrimini yıkma planları peşinde

Ülke içinde politik ve toplumsal bunalımı ağır baskı yöntemleriyle geçiştirmeyi uman Şah, şimdi bölge düzeyinde gitgide derinleşen yeni sorunlarla karşı karşıya geliyor. Şah, İran'daki geniş kitle eylemlerinin rejime yöneltttiği tehdidi önceleri bir "dış ağrısı"na benzetiyordu. Şimdi ise kanlı rejimi kemiren 'hastalığın" çok daha derin ve köklü olduğu ortaya çıkıyor. Diş ağrısını ağrıyan dişi çekerek kesme umutları birer birer sönüyor.

Şah rejiminin kendisine yönelen en ciddi tehlike olarak gördüğü gelişmelerin başında Afganistan'da demokratik güçlerin başarıya ulaşması geliyor. Bu gelişmenin, Şah'ın, bölgede emperyalizmin gidümünde ekonomik, politik ve askeri işbirliğinde başlıca rolü oynamı planlarını suya düşürmesinden endişe ediliyor. Dünya basınında Şah ın 'İran ın sağlam vücudunu korumak için Kabil'de kökleşmiş olan hastalığı ameliyat masasına yatırmak üzere cerrah gömleği giyinmeye hazırlandığı" haberleri yayılıyor. Herşeyden önce Oran'ı bir 'sağlık kordunu" ile kuşatma çabalarına ağırlık veriliyor. Gerici Şah rejimi bu konuda en başta İran sınırındaki aşiretlere önem veriyor. SAVAK bu aşiretlere gözdağı verroeye yönelik propagandayı yoğunlaştırıyor.

İran sınırındaki aşiretler arasında yayılan korkutmaca propagandanın başlıca konusunu yeni Kabil yönetiminin aşiretleri ortadan kaldırmayı planladığı iddiası oluşturuyor. SAVAK, söz konusu aşiretler arasında egemenliğini sürdüren feodal ilişkileri, dinsel fanatikliği, Kabil'deki yeni yönetime karşı harekete geçirmeye çalışıyor. Buna karşılık Afganistan hükümetinin ve Hindistan'dan askeri yardım isteğinde bulunduğu haber veriliyor.

Şah ın Afganistan rejimini yıkmak için bel bağladığı Truva atlarının arasında Afgan din adamları da önemli bir yer tutuyor. Afgan din adamlarının ilerici yönetime karşı kışkırtma çabaları Journal de Tahran gazetesinde yer alan bir dizi habe ve yorumla kendisini gösteriyor. Gazetede yer alan haberler gerici Şah rejiminin 250 bin Afgan mollasını vurucu güç olarak kullanmayı planladığını gösteriyor. Şah bu girişimlerinde özellikle "Müslüman Kardeşler" örgütünden yararlanmaya çalışıyor.

Şah'ın teknokrat danışmanları ise Afganistan devrimini yıkmanın etkili yolunun Kabil hükümeti üzerinde ağır bir ekonomik baskı uygulamak olduğunu savunuyor. Afganistan da devrim öncesinde'ci Daud hükümeti sırasında bu ülkeye İran tarafından verilmesi kararlaştırılmış olan kredinin kesileceği haberleri giderek kesinleşiyor. Bunun yanında İran tarafından petrol sevkinin kesilmesi yoluyla da Afganistan ın bir yakıt darboğazına sokulması planlanıyor. Afganistan'a gözdağı verme girişimleri arasında İran'daki Afgan işçilerinin geri gönderilmesi de önemli bir yer tutuyor. Şah'ın danışmanları Afganistan'da bir karşı devrim şansını artırılması için işsizliğin yaygınlaşmasına büyük umutlar bağlıyorlar.

Gerici Şah rejiminin Afganistan devrimini yıkma planlarına Carter yönetimi de doğrudan doğruya katılıyor. Carter yönetimi, Şah ı daha da kışkırtmak için öne sürdüğü 'devrim kaosu' iddialarını, İran'la Sovyetler Birliği arasındaki ilişkileri de baltalamak için kullanmaya çalışıyor. Afganistan devrimini bir 'Sovyet müdahalesi' olarak gösteren propagandа, İran'daki antisovyet güçleri Kabil hükümetine karşı yoğun bir saldırıya sokma niyetinin işareti olarak görülüyor.

Kanlı Şah rejiminin Amerikan emperyalizmiyle elele Afganistan daki devrim sürecini baltalamak üzere sürdürdüğü girişimler, dünya gericiliğinin bu bölgede yaşadığı bunalımın boyutlarını da ortaya koyuyor. Bu bunalımın kökleri derinlerdedir ve ortadan kaldırılmasını en kanlı rejimlerin bile başarabileceği iş değildir.

Nazım Hikmet'le ilgili borçlandırma ve ihbar olayının ayrıntıları

Kemal SÜLKER

Türkiye'nin en ünlü şairi Nazım Hikmet'in yaşamı, tutuklanmaları, savunmaları, hüküm giymesi ve bir genel af kapsamı içinde özgürlüğe kavuşması çok ilginç evrelerden geçmiştir. Hatta, İstanbul'dan pasaport almadan yurt dışına gitmesi konusu hala değişik yorumlara ve iddialara da yol açmıştır. Bu nedenle Nazım Hikmet'le ilgili yazılar, kitaplar ve bunlar içindeki değerlendirmeler, iddialar Nazım'la ilgilenen herkesin dikkatini çeker. Hukukçu da olmasa, sanatçı da olmasa, sıradan bir okurun eleştirisi, yazısı, kitabı konuşması Nazım'la ilgili olanlarca önemli konu edilir. Bu nedenle son günlerde yayınlanan bir kitap'ta Sayın kriminoloji uzmanı, avukat ve yazar Mehmet Ali Bebük'ün ortaya çıkardığı .azı gerçeklere değinmiştik. (Yürüyüş, 9 Mayıs 1978, Sayı 161, sf.14). Öğrendiğimiz yeni gerçek; Nazım Hikmet'in, avukatı Sayın Sebük tarafından 200.000 lira borçlandırılmasaydı. Buna hayret etmiş ve aynen şöyle yazmıştık:

I. "Sayın Sebük Nazım Hikmet'i 200.000 lira vekalet ücreti karşılığı olarak borçlandırıyor ve varislerinin bu borcu ödemelerini önemle istiyor."

Sayın Sebük ise, "sanatçı ve hukukçu olmadığım için vekalet ücretlerinin 5 yıllık zaman aşımı süresine tabi olduğunu ve 28 yıldan sonra istenmeyeceğini de düşünemediğimi" iddia ediyor (Yürüyüş, 4 Temmuz 1978, Sayı 169, sf.14).

Acaba, yazımızda iddia ettiğimiz gibi Sebük, vekalet ücretini, aradan 28 yıl geçtiği halde istiyor mu? Yoksa, yazımıza verdiği yanıtta ileri sürdüğü gibi, Nazım'ın açık bıraktığı vekalet ücreti bölümüne kendi kendine koyduğu ikiyüzbin liralık astronomik ücreti, dava ve gezi masraflarını ne Nazım'dan, ne akrabalarından, ne de yurt dışında olan varislerinden istenmemiş midir? Biz mi yanılıyoruz, Sayın Sebük mü, isteğinden vaz geçmek gereğini duyuyor?

Bu soruların en doğru yanıtı, Sayın Sebük'ün kitabında yer alan paragraflardadır. Görelim:

"Korkunç Adli Hata ve Nazım Hikmet'in Özgürlük Savaşı" adlı kitabın 191. sayfasını okuyalım:

"... Onun dediği gibi, o açık yere bir milyon değil, sadece 200.000 lira kadar tuttu. Ve bir yıl içindeki bütün harcamaları kendi olanaklarımla karşıladım. Bu harcamalar, toplam olarak 50.000 lira kadar tuttu. Nazım Hikmet'in şimdiki varisi, son karısı olan Vera Hikmet'tir. Moskova'da, Nazım Hikmet'ten kalan evde yaşamaktadır. Nazım Hikmet'in Münevver'den olma oğlu Memet bugün annesi ile birlikte Paris'te yaşamaktadır.. Nazım Hikmet'in te'lif hakkından dolayı yurd içinde ve dışında bir çok alacakları vardır. Bu konuda neden bu kadar ayrıntılara indin? Yukarıda da belirttiğim gibi kendimi temize çıkarmak ve bir meslek adamı olarak emeğimin karşılığını almak istiyorum."

Demek ki Sayın Mehmet Ali Sebük, bir milyon yerine 200.000 lira olarak yazdığı ücreti vekaleti, 50.000 lira da harcamaları olduğu için istemektedir. Evet, aradan 28 yıl geçtiği halde, bir avukat olduğu halde, zaman aşımının farkında olduğu halde Nazım Hikmet'in varislerinden para istemektedir. Bu isteğinde haklı olduğunu göstermek için de sayın felsefeci "büyük üstad Cemil Sena'nın", kitabın hazırlanmasında "değerli katkıları olmuştur" dediği (sf.17) bu zatın "ücret sözleşmesi hakkındaki tarafsız görüşü" de (sf. 195) okurlara şöyle sunulmuştur:

"Şimdi Nazım'ın avukatı ile olan bu parasal sorunu çözmek ve onu borçlu olarak yatırmamak görevi, yasal mirasçılara ve ona ait telif haklarından yararlanan kişilere düşer kanısındayım."

Ama sıyan Sebük, benim eleştirim üzerine Yürüyüş'te çıkan karşı yazısında rahatça şöyle diyebiliyor:

"Sayın Sülker.. Nazım Hikmet'i borçlandırdığımı ileri sürüyor. Bu tümü ile gerçek dışı bir iddiadır... Aradan 28 yıl geçmesine rağmen, bu alacak ne Nazım'dan, ne akrabalarından ve ne de yurt dışında olan varislerinden istenmiştir. Değil yalnız vekalet ücreti, o dönem için zaif olan bütçemden harcadığım mahkeme, dava ve gezi masrafları da kimseden talep edilmemiş ve alınmamıştır." Pes, doğrusu!

II. O yazımızda, Nazım Hikmet'e verilmek için Sebük'ün adrekine gönderilen, tedavi ve dinlenme çağrısını içeren Çekoslovakya - Yazarlar Federasyonundan gelen ve yine o içerikteki başka bir sosyalist ülke diplomatının başvurusunu, mektubunu İstanbul Emniyet Müdürüne ihbar etmesini kınamıştık. Bir avukatın, savunmasını üstlendiği kişiye gönderilen mektubu, yapılan başvuruları polise ihbar etmesini avukatlık meslek ahlakı ile bağdaştıramadığımızı yazmıştık. Her ne kadar Sayın Sebük'ün tanımıyla "hukukçu ve sanatçı" değil isek de bir yazar olarak; Nazım Hikmet'le ilgili beş kitabı yayınlamış, birisi gazetede yayınlanmış altı kitabı bulunan bir yazar olarak israr ediyoruz ki, Sayın Sebük, Nazım Hikmet'e gönderilen ve pasaport alarak tedavisinin ve istirahatinin sağlanması amacı güden mektupları sahibine vermemesi ve kendiliğinden Polis Müdürüne ihbar etmesi, küçümsenmeyecek büyük bir hatadır. Kitabından alıntılar okuyalım:

"Muhterem Kardeşim Kemal Bey (İst. Emniyet Müdürü)

"Bugün saat onyedide Macaristan Konsolosu olduğunu söyleyen esmer, uzun boylu bir zat, yazıhaneme geldi. Ve Nazım Hikmet'e verilmek üzere bir mektup alıp almadığımı sordu ve kendisiyle doğrudan doğruya ilişki kurma olanakları olup olmadığını anlamak istedi.

***

"Size yolladığım mektubu geri istedi. Nereye koyduğumu bilmediğimi bildirdim.

"Konsolosun yanında bir zat daha vardı. Sanırım, size önce geldiğini belirttiğim ve Çekoslovakya Yazarlar Birliği'nin mektubu bana vermek isteyen zat olacaktır.

"Bu memurların arka arkaya başvurularını anlamlı bulduğum için size günü gününe durumu bildirmeyi görev bildim." (sf. 243.)

Bir başka ihbar mektubunun sonunu okuyalım:

"Bugün de yazıhaneme geldiğim zaman, kapının altından atılmış ilişik mektubu buldum. Onu, zarfıyla birlikte size sunuyorum.

Bu bakımdan, her iki olayı da size (İstanbul Emniyet Müdürü Kemal Aygün'e) aynen bildirmeyi, bir görev sayıyorum." (sf. 244)

Bu mektupların "ihbar" nitelikte olduğunu yalnız biz yazmıyoruz, sayın Mehmet Ali Sebük de bunu açıklıyor. Nitekim "Nazım Hikmet'in avukatı Sebük", Nazım yurt dışına çıktıktan sonra "o zamanki emniyet yetkililerine şöyle bir sorum var: Size, Nazım'ın yurt dışına çıkarılmak için yapılan girişimleri derhal yazdığım ve ihbar ettiğim halde neden sustunuz, neden soruşturma yapmadınız ve neden bu işte rol oynayan yabancı politik adamların adını benden sormadınız?" (sf. 247 ve 248) diyor.

Bir başka örnek:

Sayın Sebük, Nazım'ın dayısı General Ali Fuat Cebesoy'la bir konuşmasını yazarken şunları ekliyor:

"Nazım'ın salıverilmesinden sonra, yazıhaneme gelen yabancı ülke konsoloslarının girişimini Paşa'ya anlattım. Ve bunu İstanbul Polis Müdürüne ihbar ettiğimi de belirttim." (sf. 267)

Benim kınadığım davranış budur ve bunu yazmıştım Yürüyüş'te. Oysa Sayın Sebük, bu eleştirimi temelinden saptırarak kendine göre şöyle özetliyor ve çürük bir gerekçeye sığınıyor, görelim:

"Yazıhaneme uğrayan sosyalist ülkelerin diplomatlarına Nazım'ın adresini vermediğim ve onların bıraktığı mektuptan söz etmediğim için beni suçluyor. Verseydim, onların Nazım'la ilişki kurmasına neden olmuş olurdum. Bu ise, Nazım'ın yeniden siyasal polisin eline düşmesi sonucunu doğuracaktı." (Yürüyüş, S. 169)

Sayın Sebük'ün şahsımla, Nazım Hikmet Dosyası adlı kitabı yazılarından parçalar almış olmamla, rahmetli İrfan Emin Kösemihaloğlu'nun Nazım'ın affı için çalıştığını söylememle ilgili savlarına değinmeyi gerekirse başka bir yazımda açıklayacağım ve yanılgılarını ispatlayacağım. Sadece başka bir iddiasına değinerek yazıma son vereceğim. Sayın Sebük diyor ki:

"Tashih işlerinde bana yardım etmiştir" diyor benim için.

"Tashih" dizili formaların okunarak harf ve kelime atlama veya yanlış dizilmesine denir. Ben, Muhbir üstadın kitabının dizilmiş hiçbir sayfasını görmedim, hiç bir tashih yapmadım. Ancak, kendi ricası üzerine daktilo ettirdiği ilk müsveddeleri okuyarak gerçek dışı şeyler yazılmamasına, ya da konu dışı bölümlere yer vermemesine karıştım ve düzeltmeler yapmasına işaret ettim. Gerçek budur.

Nazım Hikmet'le ilgili her yazı, her iddia, onu seven, onu tanıyan, onunla ilgilenen her yurttaşın, her dünya insanının görevidir. "Hukukçu ve Sanatçı olmak başkosul değildir. Kaldı ki ben yazarım; sanatçıyım demeyi gereksiz bulurum.

Bulgar mizahçısı Petar Neznakomov ile söyleşi:

Hedef, kapitalist düzenin temelindeki adaletsizliği vurgulamaktır

BULGAR GÜLMECE YAZARI PETAR NEZNAKOMOV GEÇTİĞİMİZ GÜNLERDE DAVETLİ OLARAK ÜLKEMİZE GELDİ MİZAH DÜNYASINA, 25 YAPIT KAZANDIRMIŞ YAZAR İLE YÜRÜYÜŞ BİR SÖYLEŞİ YAPTI.

YÜRÜYÜŞ: Yaşantınızı bize aktarırken, sizi mizaha iten nedeni de belirtir misiniz?

NEZNAKOMOV: Çok rüzgarlı şair yetiştiren Siliven kendinde 1920 yılında doğdum. Ama şair olamadım. Siliven kentinin sert rüzgarı beni Türkler, Ermeniler, Rumlar, Yahudiler ve Bulgarların birlikte yaşadığı Burgaz kentine sürükledi. İşte bu sihirli kentin üzerindeki etkisi beni mizah dalında çalışmaya doğru yönlendirdi. Yüzyıllar boyu birbirleri ile savaşmış ülkelerin Burgaz daki bu grupları, gerçek dostluk ve kardeşliğin örneklerini bu kentte gösteriyorlardı, şovenizmden uzak, birlikteliğin tadını çıkarıyorlardı. Bu birlikteliğin benim mizah anlayışımın üzerinde etkisi çok büyüktür.

YÜRÜYÜŞ: Yapıtlarınız hakkında bizi bilgilendirirmisiniz.

NEZNAKOMOV: Burgaz kentinde, gençlik yıllarımı geçirirken kitle ilişkilerini günlük olayları küçük, küçük hikayeler halinde yazardım, ancak 1946 yılına kadar hiç bir yerde yayınlamadım, 1946 yılında 'ŞTARŞEL" mizah derisine bir hikayemi yolladım, ancak dergiye ismimi yazmamıştım. Dergi yöneticileri benim hikayemi bilinmiyor anlamına gelen 'NEZNAKOMOV" ismi ile yayınladı. Bu isim benim çok hoşuma gitmişti, daha sonraları bütün hikaye ve kitaplarımda bu insayı kullandım. İkisi çocuk kitabı olan (25) adet kitap yazdım, bunların yanısıra film ve tiyatro senaryoları da yazdım.

YÜRÜYÜŞ: Yapıtlarınız arasında ödül kazanan oldu mu? Hangileri?

NEZNAKOMOV: Bulgaristanda yapılan mizah yarışması "ÇUDOMİR 'i iki kez kazandım 1968 yılında ölen ünlü mizah yazarı "ÇUDOMİR"in anasına yapılan bu yarışmayı 1969 ve 1975 yıllarında iki kez ve Bulgaristan komünist partisi kurucularından ünlü politik mizahçı "KİRKOV"un adına düzenlenen ödülü de son kitabım 'BEŞ OKYANUZ HİKAYELERİ" adlı yapıtımla kazandım. Yazdığımız film senaryolarının içinde Bulgar Nasreddin hocası diyebileceğimiz "GAbrovalı Hitar Petar 'ı anlatan senaryonun, filmi Bulgaristanda gişe rekoru kırdı, şimdiye kadar bu filmi 25 milyon insan izledi. 1955 yılında yapılmış bu film halen Bulgar TV'sinde ve sinemalarında izleniyor.

YÜRÜYÜŞ: Hikayelerinizin içeriğini hangi olaylar oluşturuyor..

NEZNAKOMOV: Hikayelerimde genellikle Bulgar halkının geleneklerini işlemeyi yeğledim ancak bu arada "Faşizm" üzerine de birçok hikayeler yazdım. Bunlardan beni çok etkileyenlerden biri de şu:.1925 yıllarında Burgaz limanındaki bir küçük adada, faşistlerin kurdurları hapishaneye tüm ilericiler hapsedilmişti. Tutuklular arasında 43 kişi bir polis kayığı çalarak sınırı geçip Türkiye ye geliyorlar. Bulgar hükümetinin ısrarla istemesine rağmen Atatürk bu devrimcileri geri vermiyor ve Sovyetler Birliğine gitmelerini sağlıyor. Bu olay beni çok etkilemişti ve bunun üzerine hikaye yazdım.

YÜRÜYÜŞ: Türk mizah yazarları hakkındaki görüşleriniz...?

NEZNAKOMOV: Aziz Nesin den başka Türk mizahçısı tanıdığımı söyleyemem, ama Aziz Nesin gerçekten değerli bir mizahçı, hikayelerinde kendimi görür gibi oluyorum. Hikayelerinde anlatılan halkı kendi halkım zannediyorum. Ve gerçekten çok seviyorum.

YÜRÜYÜŞ: Mizah yazarlarının çoğu zaman yöneticilerle ters düştüğü söylenir. Sizin içinde böyle mi..?

NEZNAKOMOV: Evet çok doğru. Ben de yöneticiler tarafından seviliyorum diyemem. Ama bu daha çok faşist iktidarların sürdüğü ülkelerde olur; bizler bugünkü Bulgaristan da böyle bir sorunla karşı karşıya değiliz. 1975 yılında Bulgar Yazarlar Birliği, mizah hikayeciliği üzerine özel bir kongre yaptı. Bu kongrede "Jivkov" yoldaş önemli bir söylev verdi şu konuşması herhalde bu konuda mizahın yerini saptamaya yeterlidir. "Partimiz ileri mizahtan her zaman büyük destek almıştır. Gerek savaşta, gerek savaş sonrası mizah yazarlarının çok büyük yardımlarını gördük. Özverili çalışmaları için ne kadar teşekkür etsek azdır".

YÜRÜYÜŞ. Sosyalist devrimi gerçekleştirmiş bir ülkenin mizah yazarı olarak bizlere söyleyeceğimiz bir mesajınız var mı

NEZNAKOMOV: "Hedef kapitalist düzenin temelinde yatan adaletsizliği vurgulamaktır' bildiğim kadarıyla Türk mizahçıları da bunu yapmaktalar.

●

5. ULUSLARARASI NASREDDİN HOCA ŞENLİĞİ GÜLMECE ÖYKÜ YARIŞMASINDA BİRİNCİLİK ÖDÜLÜNÜ ALAN

MUZAFFER İZGÜ İLE SÖYLEŞİ

- Kısa özgeçmişinizi anlatır mısınız?

- Anlatayım. 1933 yılında Adana'da garson babayla, çamaşırcı anadan dünyaya gelen beş çocuğun en ufağıyım. Altı yaşımda elime şeker kesekağıdını alıp Adana sokaklarında ekmek kavgasına düştüm. Girip çıkmadığım iş kalmadı bu kavga uğruna. Garsonluk, bulaşıkçılık, fırın işçiliği, pamuk ırgatlığı, gezgin satıcılık. Bir yandan da okuma. Ortaokul Türkçe öğretmenliğinden üç ay önce emekli oldum. Evliyim, üç çocuğum var.

- Gülmeceyle ilginiz ne zaman başladı?

- Yazmağa başladığım zaman, 1962 yılından beri. Ciddi yazmağa çalışıyordum, yazdığımı sonradan okuduğumzad bir bakıyordum ki gülmece olmuş. Oysa ki Çukurova'yı anlatmak istiyordum, anlatıyordum da. ama anlattığım kara gülmece olup çıkıyordu.

- Özgeçmişinizin bunda etkisi olsa gerek?

- Elbette. Kovuyorlardı beni patronlar. Onlar güçlüyd... ile yapayım, kovulduğum yerin karşısına geçip zort çekiyordum. Bu zort çekme, avuç düdük gibi yapılır, dudağa götürülerek zurna gibi çalınır. Bu kime çalınırsa, onu aşağılamadır. Ben de böyle aşağılıyordum beni işten kovan patronları. Yapabileceğim birşey yoktu. O kovalayınca kaçıyordum. Yakalarsa dayak atıyordu. Ama dayağı yedikten sonra tekrar işyerinin önüne geliyor, bu kez daha çok işhatla zort çekiyordum. Birgün de fırın patronunun yüzüne koca bir avuç un attım. Adamın gözü görmedi, ben bastım kahkahayı. İşte bunlar... Protesto ediyordum onları, haksızlığı, ama bireysel. Birkezinde de pamuk ağası paramızı vermedi, kınnabınucuna balmumu bağlayıp onunla akrep yakaladım, yirmi iki tane, doldurdum bunları bir kese kâğıdının içine gece yarısı gizlice ağanın kapusunun altından deh ettim evine. Bunları yazdım, kara gülmece oldu bunlar. Yaş on altı, hep kavga, güçsüz, ama kendince o yaşta güçlü saydığım kavgalar...

- Yayınlanmış yapıtlarınız?

- Gecekondu, İlyas efendi, Halo Dayı, Bando Takımı, Donumdaki Para. Bunlardan Bando Takımı ve Donumdaki Para gülmece öyküleri, ötekiler roman. Ayrıca profesyonel sahnelerde oynanmış on bir sahne yapıtı, çocuk yapıtları, radyo oyunları Gülmece dergilerinde yayınlanmış altı yüzden fazla öykü. Yine dergi ve gazetelerde yayınlanmış, kitap olmamış yedi roman.

- Bunların tümü gülmece mi?

- Başta söylediğim gibi, gülmece yazmadım ama, gülmece oldu. Yalnız öykülerimde olsun, romanlarımda olsun, okuyucuyu kıkır kıkır güldürme yanlısı olmadım. Okuyucu beni gülmek için okumasın. Düşünmek, hatta öykü üzerinde tartışmak için okusun.

- Gülmeceyi tanımlar mısınız?

- Toplumdaki sınıf farkından doğan tersliği yakalayarak, gülmece olayı yaratmak değil, var olan olayın üzerine, iğne, alay ve hicivle yürümektir gülmece. Baskı döneminde en etkin silah. Bir özelliği de şu ki, ciddi bir makale anlatılmaz, ama bir gülmece öyküsü, ama bir Nasreddin Hoca fıkrası yeri geldiğinde taşı gediğine koyar gibi anlatılır. Diyeceğim, gülmece daha çok akılda kalır, daha çabuk halka yayılır.

- Gülmecenin toplumdaki işlevi ne olmalıdır?

- Gerçek gülmece var bir de ıvır zıvır şey var ki benona gülmece demiyorum. Onun adı sululuk. Gerçek gülmece zaten sınıf bilincini taşır, sınıfını bilir, sınıfına seslenir. Burjuvanın eğlencesi değildir o. İki hödüğün macerası deyip, karnı tok olanları, karnı aç olanları güldürmek gülmece değil. hödüklüğün tâ kendisidir.

Saldırıların hedefi ve faşizmin kalkanı

ÜNİVERSİTELER

Hacettepe Üniversitesi öğretim üyesi Doç.Dr. Bedrettin Cömert'in faşist katillerce öldürülmesi dikkatleri birkez daha Üniversite üzerine çekti. Yıllardır öğrencilerin birbiri ardından katledilmesine seyirci kalan bu kurumların yönetimleri sert bildiriler yayınladılar, söylevler çekildi, yazılar yazıldı, göz yaşları döküldü ve Cömert'in üzerine çekilen bir kürek topraktan bir miktarı daha ölü toprağı olarak iktidarın ve kimi sol çevrelerin üzerine serpildi.

HEDEF ÜNİVERSİTE

Faşizmin başlıca hedeflerinden biri üniversiteler. "İstanbul ve Ankara'da sokağa hâkim olan, iktidarı ele geçirir" saptamasından hareketle tüm yüksek öğretimi ele geçirmeye çalışıyor. Çeşitli yöntemler kullanıyor. Birbirini bütünleyen, kendi mantığı içinde tutarlı saldırılar düzenliyor. İktidar yolu ile Anayasa'yı değiştiriyor, özerkliğin özünü ortadan kaldırmaya çalışıyor.

Üniversite demek öğrenci demek, sokağa hâkim olmak ancak öğrenci ile mümkün. Bir zamanlar devrimin kurtarılmış toprakları olarak ilan edilen üniversitelerin öğrenci çoğunluğu baskılarla, cinayetlerle, bombalarla susturulmak, sindirilmek isteniyor. Yıllardır öğrenciler öldürülüyor. Üniversite dışındaki daha geniş bir planın gereklerine göre düzenlenen bu kaba, silahlı ve bombalı saldırılar öğrenci kitlesini de aştı, öğretim üyelerini de hedef almaya başladı. İlerici bilim adamı ve düşünür Bedrettin Cömert bu faşist cinayet kurbanlarının ilki değil. Ondan öncekilerin bir dökümünü yapmak bile gereksiz.

Bu, faşist saldırının yalnızca bir yönü. Pusu kurarak öğrenci, öğretmen öldürmek, böylece yılgınlık yaratmak ve bu yılgınlığın doğuracağı boşluğa gelip yerleşmek; silahlı cinayetlerin özü bu.

ÖZERKLİK AMA NE İÇİN?

Faşizmin üniversitelere yönelik planının ikinci yönü, özerkliğin bir kalkan olarak kullanılmasına dayanıyor. Bu ikinci yön bir bakıma daha da tehlikeli, çünkü daha etkili. Siyasal cinayetlere görünüşte olsun karşı çıkan nice üniversite yönetimi, bu ikinci yönde faşizmle uzlaşmaya, hatta doğrudan işbirliğine gidebiliyor. Özerklik, faşizmin elinde bir kalkan, gericilik ve tutuculuk için, savunulması gerekli bir kale oluyor.

Üniversite'de çağdaş anlamda özerklik 1961 Anayasası ile kurumlaştı. "İktidar organlarına karşı bağımsızlığı" simgelemekten de öte özerklik "Egemen çevrelerin ekonomik bağlantılarla, büyük basınla ve yığınlara kendi değerlerini her türlü etkileme araçlarıyla ortaya koyduğu ağırlığa karşılık" bir güvence olarak düşünülmüştü. Üniversitenin, özerkliğe bu açıdan bakmadıkları çok kısa bir sürede ortaya çıktı. Üniversiteler büyük çoğunluğu ile tutucu kurumlar olarak kendini gösterdi. Öğrencisini yüzüstü bırakan üniversiteler, 12 Mart döneminde kendi elemanlarını faşizme ihbar ve teslim etti. Bugün de özerklik, sermaye ile bütünleşmenin kalkanlarından biri olarak kullanılıyor.

FAŞİZMİN KALKANI ÖZERKLİK

Bu çok kısa değerlendirmeden sonra faşizmin özerkliği nasıl bir kalkan olarak kullandığını görmek gerekiyor. Somut bir olay, somut bir isim, somut iki kurum üzerinde durarak. Olay, ilerici ve "solcu" düşüncelerinden ötürü bir üniversite öğretim üyesinin işine son verilebilmesi ve bir başka üniversitenin, aynı kişinin başvurusunu reddetmesi. İsim: Doç.Dr. Tahir Hatiboğlu. İki kurum: Doç. Dr. Hatipoğlu'nun işine son veren Diyarbakır Üniversitesi ve başvurusunu yasalara aykırı biçimde reddeden Sivas Cumhuriyet Üniversitesi.

Olayın gelişimi, faşizmin üniversiteye yönelik planının bu yönünü açık biçimde ortaya koyuyor. Ortaya çıkan bir başka nokta da ilk değerlendirmede faşist diye nitelemiyeceğiniz bir dizi iri ünvanlı üniversite yetkilisinin nesnel olarak faşizmle uzlaşma içine girmesi. Dengesi, hesapçı bir yaklaşım, bir süre sonra faşizmle işbirliğine dönüşüyor.

DİYARBAKIR ÜNİVERSİTESİ TAHİR HATİPOĞLU'NUN İŞİNE SON VERİYOR

28 Haziran'dan beri işsiz olan Doç. Dr. Tahir Hatipoğlu 1968'de Ankara Veteriner fakültesini bitir. 1969'da Diyarbakır Tıp fakültesinin kuruluşunda asistan oldu. 1972'de Tıp bilimleri doktorasını veren Hatipoğlu 1976'da Anatomi-Histoloji öğretim görevliliğine atandı. 21 Nisan 1978'de doçent oldu.

İlerici hareket içinde yer alan Hatipoğlu 1970'te TÖS Diyarbakır Şubesi Yönetim Kurulu üyeliği yaptı. İki yıl asistan temsilciliği, 2,5 yıl da TÜMAS Diyarbakır Şube Başkanlığı görevlerini yürüttü. Bu etkinlikler 12-Mart faşizminin yüzünden kaçmadı, Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanlığı önünde ifadesini aldı.

"Bir mekân bir dekan" anlayışı ile kurulan Diyarbakır Tıp Fakültesi, Hatipoğlu hakkında önce soruşturma açılmasını istiyor, sonra da öğretim görevlisi gereksinmesi bulunmadığı gerekçesiyle işine son veriyor. Gelişmeleri, ayrıntılarıyla ama bütünlüğü gözden kaçırmadan görmekte yarar var.

TEPEDEN FAŞİSTLEŞTİRME GİRİŞİMİ

Diyarbakır ve Tunceli, faşist hareketin tabela asamadığı iki ilimiz. 1975'te Başbakan yardımcısı Türkeş'in Diyarbakır'a giremediği biliniyor. MHP'nin 1977 seçimleriyle bir kez daha ortaya çıkan Doğu planı da MC iktidarının gelişi ile uygulamaya konuyor. Plan, Diyarbakır ölçeğinde, Tabandan faşistleştirmenin olanaksızlığı karşısında, tepeden faşistleştirme yoluyla uygulamaya konuyor. Uygulamanın aracı da "özerk" Diyarbakır Üniversitesi.

Plan nasıl uygulandı? Şöyle: Önce Diyarbakır Tıp fakültesine Erzurum'dan iki faşist öğretim üyesi getirildi: Recai İlcayto ve İbrahim Aykaç. Bunlara Ankara'dan İrfan Duygulu katılınca fakültenin yönetimi ele geçiriliyor. Prof. Asım Duman'da dekan yapıldı.

Faşistleşen yönetim, çevreyle organik bağ kurma işine girişti. Ağaların sağlık hizmetlerine koştu, adliyedeki işlerinin izlenmesinde yardımcı oldu. Ağa ve şeyhler için de önemli olan, adamlarının işlerinin görülmesi, hastane kapılarının ardına kadar açılmasıydı. Bu yönetim, asistan ve memur alımında da beklendiği gibi davrandı. Doçentlik sırası yaklaşan asistanlar, özellikle de bölge kökenliler, türlü baskılarla kaçırıldı, sürüldü, uzaklaştırıldı. Tehdit ve baskı öylesine yoğunlaştı ki 14 öğretim üyesi bu dönemde ayrıldı. 1977'de TÜMAS'ın üç kurucu üyesi fakülteden atıldı, öğrencilere ve memurlara sürekli cezalar verildi.

İşte bu faşistleştirme uygulamaları içinde temizlenmesi gereken bir isimdi Tahir Hatipoğlu. Önce, kürsünün başına, 12 Mart'ın ünlü Homongolos olayı muhbir vatandaşı Prof. İbrahim Aykaç getirildi. Hatipoğlu hakkında, "derste siyaset yapıyor" savlarını içeren düzmece ihbar mektubu yazıldı, buna dayanarak Aykaç, Hatipoğlu'nun fakülteden atılmasını istedi ve 1977 Nisan'ında fakülte bu kararı aldı, ne var ki bu karar uygulanamadı. Bunun üzerine tertiplenen 6 ay uzaklaştırma cezasını ise senato bozdu.

Tahir Hatipoğlu tüm bu baskılar altında da çalıştı. 1977 Ekim'inde Doçentlik için başvurdu, 1978 Nisan'ında tüm engellemelere karşın doçent oldu. Ama faşizm planını en ince ayrıntısına kadar uygulamaya kararlıydı. Ne yapıp edip Tahir Hatipoğlu üniversiteden uzaklaştırılmalıydı. Asım Duman, Nedim Çobanoğlu, İrfan Duygulu, Recai İlcayto, İbrahim Aykaç beşlisine belki birşey denemezdi, onlar aldıkları emrin bir bölümünü yerine getiriyorlardı, ama 25 kişilik fakülte kurulundan 8 kişi daha bu tarihsel sorumluluğun altına imzasını atıyor, 13 oyla Hatipoğlu'nun görevine son veriliyordu. Oysa fakültenin öğretim üyesi açığı %80'in üstündeydi!

SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ DE...

Diyarbakır Üniversitesi tüm bu uygulamaları özerklikkalkanının gerisinde gerçekleştirdi. Faşizm, planının ilk adımını attı, başarıya ulaştı, Diyarbakır üniversitesinin yönetimini şimdilik ele geçirdi. Nice dengeci ve uzlaşmacının da himmetleriyle.

Ama Tahir Hatipoğlu'nun serüveni bitmedi. Çünkü faşizmin planı tüm üniversiteler için geçerli, çünkü tüm üniversitelerde tutucular, suya-sabuna dokunmayanlar, dengeciler ve uzlaşmacılar çoğunlukta.

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi de yeni kurulan üniversitelerden biri. Beş yıl önce kuruldu, ama hâlâ Hacettepe Üniversitesinin vesayeti altında. Rektörü Hacettepe Üniversitesinden Prof. Muvaffak Akman. Dekanlar da öyle, aynı kurumdan. Tahir Hatipoğlu kimsenin gidip yerleşmek istemediği Sivas'a başvuruyor. Önce "gökte ararken yerde bulduk" diyenler, yasalara aykırı olarak oluşturulan bir komisyon'un kararına uyarak Hatipoğlu'nun yüzüne kapıyı kapatıyorlar:

Kıbrıs'lı Hüseyin Feyzullah'ın yandaşı Kıbrıslı Prof. Doğan Remzi, Tıp fakültesi dekanı olarak içlerinde Kıbrıslı Doç. Hakkı Atun'un da bulunduğu üç kişilik bir komisyon kuruyor. Öteki iki üye, Profesör İlhan Kerse ve Prof. Abuzer Berilgen. Komisyon iki noktada yasalara aykırı. Doçent alınacağı ilan edilmesi zorunlu iken edilmiyor, doçent alınmaya karar verecek komisyonda bir doçentin yer alamaması gerekirken yer alıyor. Komisyonun red gerekçesi, "adayın bilim dışı işlerle uğraşması" ilginç bir nokta: 1 ay önce Tahir Hatipoğlu'nun doçentliğini onaylayan jürinin başkanı bayan profesör İlhan Kerse, bu kez aynı kişinin doçent olarak atanmasına karşı çıkıyor.

DEMOKRASİ MÜCADELESİ BİR BÜTÜNDÜR

Doç. Bedrettin Cömert'in öldürülmesi ve Doç. Tahir Hatipoğlu'nun üniversiteden atılması işte böylesine geniş bir planın aynı yönlerini oluşturuyor. Karşılaştırma ölümle işsiz kalma arasında değil kuşkusuz. Ne var ki faşist planın bütünlüğü, faşizme karşı mücadelenin de bütünlüğünü gerektiriyor. Üniversite yönetimlerinin bu tavırlarına karşılık, ilerici, demokrat öğretim üye ve yardımcıları bu mücadelenin bütünlüğünün bilincindeler. TÜMÖD ve TÜMAS, Tahir Hatipoğlu'nu haklı mücadelesini desteklemeyi görev bildiklerini belirten ortak açıklamalarında şöyle diyorlar:

"Türkiye'de yıllardır önemini sürdüren bölge üniversiteleri sorunun nedenlerinden biri bu olayla bir kez daha açığa çıkmaktadır. Düşünce özgürlüğüne tahammülü olmayan, demokratik ve özerk üniversite kavramını içlerine sindiremeyen kişiler ve çevreler bölge üniversitelerinin gelişememelerinin baş sorumlularındandır. Yeteneğini ve başarısını yakın zamanda teziyle ve sınavıyla kanıtlayarak doçent olmuş bir bilim adamını uzaklaştırma çabaları Diyarbakır Tıp Fakültesinin aleyhindedir ve sorumluluk anlayışıyla bağdaşmaz. Kaldı ki, bu uğurda disiplin hükümlerini uygulayarak amaçlarına ulaşamayanların, "elemana ihtiyaç yoktur" şeklinde gerçekdışı bir bahaneye başvurmaları dikkat çekici ve üzücüdür.

DEMOKRATİK GÜÇLER KARARLIDIR

Faşizmin planı ortada. Kaba, silahlı saldırıları ortada. Üniversiteleri tümü ile ele geçirme girişimleri ve bütün bu planın uygulamaları ortada. Ortada bir de bildiri var, Sivas'tan yükselen kararlı sesi ilgili yerlere iletmeyi amaçlayan:

CHP Sivas İl Başkanı Av.Şaban Sönmez'in çağrısı üzerine ortak bir bildiri yayınlayan 23 demokratik kuruluş Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'nde dönen dolapları kamuoyuna açıkladı. Tahir Hatipoğlu'nun başvurusunun reddedilmesiyle Tıp fakültesi öğrencilerinin Sivas'ta okuma olanağının bu yıl da ortadan kalktığını belirten 11 Temmuz 1978 tarihli bildiri şu özetle son buluyor.

"1- Cumhuriyet Üniversitesinin bugünkü yöneticileri, üniversitenin gelişmesini pek çok yönden engellemektedirler. Hem Sivas'a gelmiyorlar, hemde Sivas'ta görev almak isteyen öğretim üyelerinin başvurularını yasa ve yönetmelikdışı yollarla geri çeviriyorlar. Ama kendileri ancak Sivas'ta bulundukları takdirde alabilecekleri maaş veyollukları, yasa dışı olduğunu bildikleri halde almaktan çekinmiyorlar.

2- Şimdiki yöneticiler, bu yıl cumhuriyet Üniversitesinin bazı bölümlerine öğrenci alınması olanağı bulunduğu halde, sırf Sivas'a gelmemek için öğrenci alınmasını var güçleri ile engelliyorlar. Dolayısıyla, üniversite, çevreye hiçbir katkıda bulunamaz bir kuruluş durumuna sokulmaktadır.

3- Bu yöneticiler en azından aldıkları yasa dışı maaş ve yollukların karşılığını vermek üzere ya derhal Sivas'a gelmelidirler,

4- Ya da derhal istifa etmelidirler. Yerlerine gönlünü tüm olarak Cumhuriyet Üniversitesine verecek yöneticiler bulunmalıdır."

5- Üniversiteye öğrenci alınması için bina sağlanmasını resmi yönlerden araştırmalıdırlar,

Birşey eklemeye gerek var mı?